



UNIVERSITY OF  
EASTERN FINLAND

Henna Sillanpää

”Pidin opettajuutta AIKUISTEN tekemänä työnä”

Opettajaopiskelijoiden käsitysten muutoksia opettajan työstä ensimmäisen harjoittelun jälkeen

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Helmikuu 2021

<b>Tiedekunta</b>		<b>Osasto</b>	
Filosofinen tiedekunta		Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto	
<b>Tekijä</b>		<b>Ohjaaja</b>	
Henna Sillanpää		Antti Juvonen	
<b>Työn nimi</b>			
”Pidin opettajuutta AIKUISTEN tekemänä työnä” Opettajaopiskelijoiden käsitysten muutoksia opettajan työstä ensimmäisen harjoittelun jälkeen			
<b>Pääaine</b>	<b>Työn laji</b>	<b>Päivämäärä</b>	<b>Sivumäärä</b>
Kasvatustiede	Pro gradu -tutkielma	25.2.2021	64 + liitteet (2)
<b>Tiivistelmä</b>			
<p>Opetusharjoittelut ovat iso osa opettajankoulutusta ja antavat opiskelujen alussa kuvan siitä, mitä opettajan työ pitää sisällään etenkin, jos aiempaa kokemusta opettajan työstä ei ole.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten käsitys opettajan työstä muuttuu ensimmäisen opetusharjoittelun aikana. Erityisen kiinnostavaa on selvittää, miten käsitys opettajan työstä muuttuu niiden opettajaopiskelijoiden kohdalla, kenellä ei ole aiempaa kokemusta opettajan työstä. Lisäksi olen kiinnostunut vastaajien ennako-oletuksista koskien opettajan työtä, heidän vahvuuksistaan, mahdollisista peloista sekä yllätyksistä, joita vastaajat harjoittelussa kohtasivat.</p> <p>Aineisto on kerätty helmikuussa 2020 ja se koostuu opettajaopiskelijoiden kirjoitelmista koskien ensimmäistä harjoittelua. Tutkimukseen osallistui 18 ensimmäisen vuoden opettajaopiskelijaa Itä-Suomen yliopistosta. Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisesti ja aineiston keräämisessä on käytetty lomakekyselyä. Analysoin aineiston aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat, että käsitys opettajan työstä muuttui kaikilla vastaajilla. Osalla vastaajista kuva opettajan työstä pysyi samankaltaisena, mutta vahvistui entisestään harjoittelun aikana. Muutamalla vastaajalla käsitys opettajan työstä muuttuu totaalaisesti ennako-oletuksiin nähden ja he miettivät, onko ala heille sopiva ja säilyykö motivaatio opintojen loppuun saakka. Ne vastaajat kenellä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä, saivat harjoittelusta enemmän ja vahvemman kokemuksen opettajan työstä, kuin ne vastaajat, jotka tiesivät jo entuudestaan työn luonteesta.</p> <p>Jatkossa tutkimusta voisi laajentaa haastatteleamalla samoja vastaajia ja syventämällä tällä tavoin aineistoa. Haastattelun avulla saisi tietoa, mitkä asiat ovat vaikuttaneet opiskelijan päätökseen hakeutua opettajankoulutukseen.</p>			
<b>Avainsanat</b>			
Opettajan työ, opettajuus, opettajaopiskelija, opettajankoulutus, opetusharjoittelu			

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

<b>Faculty</b>	<b>School</b>		
Philosophical Faculty	School of Applied Educational Science and Teacher Education		
<b>Author</b>		<b>Supervisor</b>	
Henna Sillanpää		Antti Juvonen	
<b>Title</b>			
<p>”I thought of teaching as a job done by adults”            Changes in teacher students perceptions of teacher work after the first teaching practice</p>			
<b>Main subject</b>	<b>Level</b>	<b>Date</b>	<b>Number of page</b>
Education	Master’s thesis	25.2.2021	64 + attachment (2)
<b>Abstract</b>			
<p>Teaching exercises are a big part of teacher training and at the beginning of studies give you a picture of what the teacher's work holds, especially if there is no previous experience in the teacher's work.</p> <p>The purpose of the study is to determine how the perception of a teacher's work changes during the first teaching training session. It is of particular interest to find out how the perception of the teacher's work changes with those teaching students, who have no previous experience of the teacher's work. In addition, I am interested in the respondents' prior assumptions regarding the teacher's work, their strengths, potential fears, and the surprises that respondents faced in the practice.</p> <p>The data was collected in February 2020 and consists of the writings of teaching students regarding the first internship. The study involved 18 first-year teaching students from the University of Eastern Finland. The research has been conducted qualitatively and a form survey has been used in the collection of the data. I analyze the data using dataset based content analysis.</p> <p>The findings show that perception of the teacher's work changed in all respondents. In some respondents, the picture of the teacher's work remained similar but was further strengthened during the practice. In a few respondents, the perception of the teacher's work changes beyond recognition with prior assumptions, and they wonder whether the field is suitable for them and whether the motivation remains until the end of their studies. Respondents who had no previous experience in the teacher's work gained more and a stronger experience in the teacher's work than respondents who already knew about the nature of the work.</p> <p>Going forward, the study could be expanded by interviewing the same respondents and in this way deepening the material. The interview would be used to provide information about what issues have affected a student's decision in order to seek teacher training.</p>			
<b>Keywords</b>			
Teaching, the teaching profession, teacher student, teacher training, teaching practice			

# Sisällys

1 JOHDANTO .....	1
2 TEORIATAUSTA .....	3
2.1 Opettajuus käsitteenä .....	3
2.2 Opettajan työ.....	8
2.3 Opettajankoulutus .....	12
2.4 Opetusharjoittelut osana opettajaksi kasvua .....	15
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS .....	20
3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	20
3.2 Aineistonkeruumenetelmät .....	21
3.3 Aineiston analyysi.....	23
3.4 Analyysin toteutus .....	25
4 TULOKSET.....	27
4.1 Ennako-oletukset opettajan työstä ja opettajuudesta.....	27
4.2 Käsitukset opettajan työstä harjoittelun jälkeen.....	31
4.3 Pelot opettajan työssä.....	38
4.4 Vahvuudet opettajan työssä .....	40
4.5 Yllättävää opettajan työssä.....	42
4.6. Yhteenvetoa tuloksista .....	43
4.6.1 Harjoittelukokemukset luokiteltuna positiivisiin, neutraaleihin ja negatiivisiin.....	43
4.6.2 Pelkojen ja vahvuuksien suhde .....	46
4.6.3 Miten käsitys opettajan työstä muuttui harjoittelussa? .....	48
5 POHDINTA .....	50
5.1 Pohdinta ja johtopäätökset .....	50
5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys .....	54
5.3 Jatkotutkimusideoita .....	57
LÄHTEET.....	58
LIITTEET	

## 1 JOHDANTO

Mitä on opettajan työ ja opettajuus 2020-luvulla? Opettajan työ on ammatti, joka saa jatkuvasti kritiikkiä ja kommentointia niin mediassa kuin kahvipöytäkeskusteluissakin. Jokaisella on joku kokemus koulunkäynnistä ja sitä kautta havaintoja opettajan työstä. Opettajan työ näyttäytyy jokaiselle erilaisena riippuen omista koulumuistoista, mutta mitä opettajaopiskelijat uskovat opettajan työn olevan ja miten heidän käsityksensä opettajan työstä muuttuu, kun he pääsevät yliopistossa ensimmäiseen harjoitteluun?

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten Itä-Suomen yliopiston ensimmäisen vuoden opettajaopiskelijat kokivat helmikuussa 2020 orientoivan harjoittelun muuttavan heidän käsitystään opettajuudesta ja opettajan työstä. Orientoiva harjoittelu suoritetaan Itä-Suomen yliopistossa ensimmäisen lukuvuoden tammi-helmikuussa neljä kuukautta opintojen alkamisen jälkeen. On selvää, että tämä harjoittelu ohjaa monen opiskelijan ajatuksia tulevasta työstä opettajana.

Tammikuussa 2020 pohdin graduni aihetta. Tuohon aikaan opinnoissani oli hyvin paljon itsenäistä työskentelyä ja istuin usein erään yliopistorakennuksen sohvalla, aina samassa paikassa opiskelemassa. Viereisessä talossa Joensuun normaalikoulussa oli tuohon aikaan käynnissä orientoiva harjoittelu H1 ja toisinaan saatoin sohvalla kuulla keskustelua harjoittelusta ja kritiikkiä opettajan työn vaativuudesta. Aihe oli minusta kiinnostava ja päätinkin muotoilla siitä tutkimukselleni otsikon, *miten käsitys opettajuudesta ja opettajan työstä muuttuu ensimmäisen harjoittelun aikana?* Erityisesti minua kiinnostaa niiden opiskelijoiden näkemykset, kenellä ei ollut mitään aiempaa kokemusta opettajan työstä esimerkiksi sijaisuuksien kautta.

Opettajankoulutukseen hakeutuessa jokaisella hakijalla on joku syy ja käsitys siitä, millaista opettajan työ voisi olla. Se kuinka harjoittelu täyttää odotukset työnkuvasta, on mielenkiintoista tutkittavaa. Jokaisen opiskelijan harjoittelukokemukset ovat ainutlaatuisia ja merkittäviäkin tulevaisuuden työtä ajatellen. On kiinnostavaa nähdä yhteys ennakkoletusten ja harjoittelun jälkeisten ajatusten välillä, mihin asioihin tulee muutos neljän viikon aikana ja mikä todellisuudessa on työssä merkityksellistä.

Tutkimuksessa käytän kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta, ja analyysi tapahtuu aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Pro gradu -tutkielmani koostuu viidestä pääluvusta: johdanto, teoriatausta, tutkimuksen toteutus, tutkimustulokset ja pohdinta. Johdantoluvussa kerron miksi olen valinnut tämän aiheen tutkittavaksi. Teorialuvussa käsittelen opettajan työtä, opettajuutta käsitteenä, opettajankoulutusta sekä opetusharjoitteluja. Teoriaosan jälkeen siirryn tutkimuksen toteutukseen ja esittelen tutkimuskysymykset ja aineistonkeruumenetelmät sekä kerron aineiston analyysistä. Tämän jälkeen on vuorossa tutkimusten tulosten esittely hyödyntäen aineistositaatteja, kuvioita ja taulukoita. Tulosten esittelyn jälkeen kokoon tutkimustulokset, pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä sekä esittelen jatkotutkimusideani.

## 2 TEORIATAUSTA

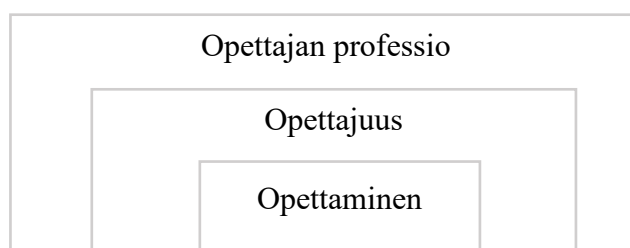
### 2.1 Opettajuus käsitteenä

Opettajuus on yliopistopedagogiikan akateemisuuden ja koulupedagogiikan ammatillisuuden yhdistämistä. Siihen sisältyy teoriaa, käytäntöä, tietoa ja osaamista, laaja-alaisuutta ja tilannetajua. Opettajuutta on opettajan pedagogisen ajattelun ja toiminnan kehittäminen. Pedagogiikan avulla opettaja pyrkii edistämään oppilaan opiskelua, oppimista ja ihmisenä kasvamista. (Blomberg, Komulainen, Lange, Lapinoja, Patrikainen, Rohiola, Sahi & Turunen 2009, 31.)

Opettajuus on suomalainen käsite, jolle ei löydy suoraa vastinetta kansainvälisessä termistössä. Kansainvälisessä kirjallisuudessa käytetään professio-käsitettä samassa merkityksessä, kun suomalaiset käyttävät käsitettä opettajuus. (Luukkainen 2004, 80; Vertanen 2002, 95.) Luukkainen (2004, 80) kuitenkin toteaa opettajuuden olevan profession osatekijä, mutta opettajuus ja professio eivät ole synonyymejä keskenään. Opettaminen on keskeinen osa opettajan työtä, mutta opettajuuteen sisältyy paljon muutakin kuin opettaminen.

Professiolla viitataan yleisemmin ammattiin tai ammattiryhmään, joka täyttää tietyt kriteerit. Opettajan ammatti on professio, sillä opettajana toimimiseen sisältyy laajaa yhteiskunnallista vastuuta, mutta työtään opettajat saavat tehdä itsenäisesti. Opettajan profession harjoittamiseen tarvitaan erikoistutkinto ja alakohtaista erikoistietoa. Lisäksi opettajan professioniin liittyy myös oletus sitoutumisesta ammatilliseen kasvuun ja oman ammattitaidon kehittämiseen, johon myös opettajuus kytkeytyy. (Luukkainen 2004, 48–50, 90–91; Eloranta & Virta 2002, 133–134.)

Opettajan profession olennaisimpia piirteitä ovat oman alan erityistuntemus, siihen pätevöittävä koulutus, ammatillinen autonomia ja ammattietiikka (OAJ 2021). Luokanopettajan professionaalisuutta tarkasteltaessa on huomioitava käytetyt kriteerit. Jos ammatinharjoittaja käyttää ja välittää tietoa, mutta ei kehitä työtään, on kyseessä semiprofessionaalinen ammatti. Jos sen sijaan professioammatin kriteereiksi riittää, että ammatissa toimitaan erityistiedon ja koulutuksen pohjalta ammatissa jatkuvasti kehittyen, on luokanopettajan ammatissa silloin kyse professiosta. (Hansén 2000, 86.)



KUVIO 1. Opettajan profession, opettajuuden ja opettamisen suhde Luukkaisen (2004, 47) mukaan

Opettajuus vastaa kysymykseen, kuka minä olen opettajana. Heikkisen ja Karin (2001, 44–45) mukaan opettajaksi ei voi syntyä hetkessä tai valmistua tutkinnon kautta vaan opettajuus on prosessi, joka kehittyy kasvun ja opettajan sisäisten prosessien myötä. Moniin muihin ammatteihin valmistutaan koulutuksen kautta, mutta opettajaksi kasvu on hidas henkinen kasvuprosessi, joka vaatii aikaa, kokemuksia ja henkilökohtaista sitoutumista. Opettajuuden rakentuminen kestää koko uran ajan, sillä se kehittyy vähitellen. Opettajuuteen kuuluu sekä yksilön kehitys että kehittyminen työyhteisössä opettajana ja työyhteisön jäsenenä (Darling-Hammond, Brandsford & LePage, 2005).

Opettaminen ja opettajan työ ovat useamman ihmisen välistä sosiaalista toimintaa. Tästä syystä opettajuus kehittyy aina yksilöllisen kasvuprosessin lisäksi sosiaalisena prosessina työyhteisössä. Opettajuuteen kuten kaikkiin julkisiin ammatteihin liittyy yhteiskunnassa määriteltäjä normeja eli olemisen, toiminnan ja ajattelemisen ohjeita tai sääntöjä, jotka ovat kuitenkin kirjoittamattomia. Nämä normit ja odotukset opettajuuden luonteesta muuttuvat yhteiskunnan muutosten myötä, kuten Luukkainenkin (2004, 3) on opettajan työstä todennut.



Opettajan tulee muodostaa oma henkilökohtainen suhde yhteiskunnan asettamiin normeihin nähden. Toisaalta opettaja pyrkii mukautumaan ympäristön odotuksiin, mutta hänen täytyy säilyttää kuitenkin oma persoonansa mukana. Näin opettaja rakentaa omaa opettajaidentiteettiään ja opettajuuttaan. (Heikkinen & Kari 2001, 44–46; Luukkainen 2004, 91–92; Walkington 2005, 63.) Opettajaidentiteetin rakentumiseen kuuluu myös opetukseen liittyvien tietojen ja taitojen omaksumista, opetus- ja kasvatustyön arvojen pohtimista ja oman reitin etsimistä opettajana (Heikkinen & Kari 2001, 42).

Opettajuuden kehitys alkaa yksilön päätöksestä hakeutua opettajankoulutukseen. Sieltä tuleva opettaja saa välineitä oman opettajuuden kehittämiseen kuten pedagogisia ja didaktisia taitoja tehdä työtä. Tärkeää on myös yhteistyö- ja ihmissuhdetaitoihin perehtyminen sekä reflektiivisyys eli oman toiminnan tutkiminen ja pohdiskelu. (Heikkinen & Kari 2001, 47–48, 57; Luukkainen 2004, 212–213, 215–216; Beauchamp & Thomas 2009, 186.) Opettajaksi kasvamista kuvataan prosessina tulla tietoiseksi persoonallisesta identiteetistä. Lisäksi siihen liittyy yksilön ja ympäristön vuorovaikutus sekä prosessin jatkuvuus. Opettajan kehittyminen jo opiskelujen aikana voidaan nähdä osana elämänprosessia ja siinä tapahtuvia muutoksia. (Niikko 1998, 12, 86; Tickle 2000, 88–93.) Blombergin ym. (2009, 31) mukaan opettajuutta ymmärtämällä laadullisena ilmiönä voidaan sitä myös tietoisesti kehittää ohjatussa harjoittelussa.

Beijaard, Meijer ja Verloop (2004, 122–123) esittelevät artikkelissaan neljä teemaa, jotka ovat olennaisia opettajan ammatillisen identiteetin kehittymisessä. Ensimmäisenä kohtana opettajan identiteetin kehittyminen nähdään jatkuvana, elinikäisenä prosessina. Toiseksi ja kolmanneksi opettajan identiteetti vastaa kysymykseen, millainen olen tällä hetkellä opettajana, mutta myös millainen opettaja haluan olla tulevaisuudessa. Viimeisenä opettajan pitää olla aktiivinen toimija oman identiteettinsä muokkaamisen prosessissa.

Opettajaidentiteetin rakentumiseen kuuluu persoonallisuuden kehittämistä, opetus- ja kasvatustyön arvojen pohtimista ja oman suunnan etsimistä opettajana oman tietotaidon kasvattamisen lisäksi (Heikkinen & Kari 2001, 42). Opettajan ammatillinen kasvu ja asiantuntijuuden kehittyminen vaatii muutosta opettajan käytöksessä, toimintatavoissa, ammatissa vaadittavissa taidoissa ja kognitiivisissa prosesseissa, sillä ammatillinen kasvu sisältää persoonallisuuden, sosiaalisuuden ja tiedollisen osan. (Väisänen & Silkelä 2000; Luukkainen 2004, 213.)

Ammatilliseen kasvuun vaikuttavat kaikki opettajan kokemukset elämästä jo ennen opettajaopintojen alkua (Väisänen & Atjonen 2003).

Patrikainen (1999, 15, 17) määrittelee opettajuuden koostuvan opettajan pedagogisesta ajattelusta, toiminnasta ja itsereflektiosta näiden välillä. Pedagogiseen ajattelun muodostaa käyttötieto, uskomukset ja käyttöteoriat sekä ymmärrys siitä, miten opettajan omat aikomukset, tunteet, asenteet ja kiinnostuksen kohteet vaikuttavat hänen toimintaansa opettajana. Patrikainen (1999, 82, 117) kertoo opettajuuden ulottuvuuksista yleistettävänä luokkina, joita ovat opetuksen suorittaja, tiedon siirtäjä ja oppimisen kontrolloija, oppimaan ja kasvamaan saattaja sekä kasvu- ja oppimisprosessin ohjaaja. Seuraavaksi esittelen nämä opettajuuden ulottuvuudet ja niistä tehdyn kuvion (kuvio 2).

### **1. Opetuksen suorittaja**

Opiskelu on ulkoa opettelua ja tieto jää irralliseksi.

Opetus koostuu tiedon siirtämisestä opettajalta oppilaille.

Tietoa käsitellään pinnallisesti sekä passiivisesti ulkoisen motivaation kautta.

### **2. Tiedon siirtäjä ja oppimisen kontrolloija**

Opettaja pyrkii opetuksellaan kokonaisuuksien ymmärtämiseen, mutta opetukseen kuuluu myös oppikirjatekstien ulkoa opettelua.

Opettaja on epävarma itsestään ja selittelee pedagogisia valintojaan.

### **3. Oppimaan ja kasvamaan saattaja**

Opetus on oppikirjoista lukemista ja tiedon soveltamista projekteihin.

Opettaja luottaa oppilaisiin ja on kiinnostunut heidän oppimisestaan.

Oppimisympäristö on viihtyisä.

### **4. Kasvu- ja oppimisprosessin ohjaaja**

Itseohjautuva oppilas prosessoi tietoa aktiivisesti ja kriittisesti, ja opettaja ohjaa tätä työskentelyä. Opettajalla on vahva, läheinen suhde oppilaisiin sekä korkea työmoraali. Opettajan ja oppilaan toimintaa ohjaa sisäinen motivaatio.

KUVIO 2. Opettajuuden ulottuvuudet pohjautuen Patrikaisen (1999, 117–136) teoriaan

Opetuksen suorittaja -opettajuudessa oppiminen nähdään suorituksena, jota määrittelee ulkoinen motivaatio. Tietoa käsitellään pinnallisesti ja passiivisesti ja opetus tapahtuu lähinnä tietoa siirtämällä opettajalta oppilaalle. Opiskelu on ulkoa opettelua ja tieto jää oppilaille irralliseksi. Suorittajaopettaja on oppilailleen etäinen ja välttelevä, erityisesti ongelmallisten oppilaiden kanssa. Yhteistyö kollegoiden ja vanhempien kanssa on myös haastavaa tai vaivalloista. Opetus on eräänlainen suoritus, jossa tietoa siirretään opettajajohtoisesti ja kontrolloiden. Oppimisympäristö tukee myös opettajakeskeistä opetusta perinteisellä luokkahuonemallilla. Oppimiskäsitys opetuksen suorittaja -opettajuudessa voidaan määritellä behavioristiseksi eli opettajajohtoiseksi. (Patrikainen 1999, 119–121.)

Toinen Patrikaisen (1999, 123–125) esittelemä opettajuuden ulottuvuus on tiedon siirtäjä ja oppimisen kontrolloija -opettajuus. Opettaja haluaa kasvattaa oppilaitaan oikeudenmukaisiksi, ahkeriksi ja suvaitsevaisiksi ihmisiksi, mutta samalla opettajuuteen liittyy epävarmuus itsestä opettajana, joka ilmenee kielteisenä suhtautumisena oppilaisiin sekä pedagogisten valintojen selittelyä. Opettaja pyrkii työssään laajempien oppimiskokonaisuuksien hallintaan, mutta silti opetus saattaa olla yksittäisten oppikirjan tietojen ulkoa opettelua koetta varten. Näin ollen oppiminen nähdään sekä suorituksena että prosessina. Tässä opettajuuden ulottuvuudessa esiin tulee sekä opettajakeskeinen opetus ja kontrollipainotus, että myös pyrkimys ohjata oppilaita oma-aloitteiseen työhön. Oppimisympäristö on perinteinen luokkahuonemalli, joka tukee opettajajohtoista opetusta.

Kolmas opettajuuden ulottuvuus on oppimaan ja kasvamaan saattaja -opettajuus, jossa vastuu oppilaiden oppimisesta on opettajalla, mutta toisaalta opettajalla on tarve luoda myönteinen ja aktiivinen opiskeluilmapiiri. Opettajuudessa korostuu toimiva yhteistyö kollegoiden ja huoltajien kanssa. Opettajan toimintaan vaikuttaa hyvä oppilaantuntemus ja kiinnostus oppilaiden menestymisestä myös koulun ulkopuolisissa harrastuksissa. Opetuksessa hyödynnetään oppikirjojen tietoja ja kirjojen sisältöjä opetellaan ulkoa koetta varten. Toisaalta opetus on myös tiedon soveltamista oppimisprojekteihin sopivaksi. Oppimisympäristö on tässä mallissa viihtyisä, kodinomainen ja oppilasta aktivoiva, jossa on hyvät edellytykset tiedonhaualle ja ryhmätyöskentelylle. (Patrikainen 1999, 127–130.)

Neljäntenä opettajuuden ulottuvuutena Patrikaisen (1999, 131–134) mallissa on kasvu- ja oppimisprosessin ohjaaja -opettajuus. Tässä vaiheessa opettajan työmoraaali on korkea oman tekemisensä suhteen sekä hän omaa vahvan ja läheisen suhteen oppilaisiinsa ja tekee yhteistyötä kollegoiden kanssa. Opettajan ja oppilaiden toimintaa ohjaa sisäinen motivaatio. Opettaja on kasvamaan saattaja, hän toiminnallaan vahvistaa oppilaiden itsetuntoa ja kohtaa heidät yksilöllisesti. Oppimisprosessissa oppilas prosessoi tietoa aktiivisesti, laaja-alaisesti ja kriittisesti. Tässä mallissa oppiminen on laajojen, integroitujen oppimiskokonaisuuksien painottamista, jonka edellytyksenä on itseohjautuva tai yhteistoiminnallinen tiedonhankinta ja -prosessointi. Opettajan rooli on enemmänkin ohjaava ja keskeisenä ajatuksena on siirtää vastuu oppimisesta oppilaalle itselleen. Oppimisympäristö on aktivoiva ja vuorovaikutteinen. Tätä opettajuuden ulottuvuutta voidaan kuvata konstruktivistisena.

Näihin opettajuusluokkiin omaa opettajuuttaan vertaamalla voi opettaja reflektoida omaa opettajuuttaan ja tunnistaa opettajuutensa ulottuvuuksia. Reflektoinnilla tarkoitetaan oman toiminnan ja ajattelun tunnistamista ja tietoista havainnointia, tarkastelua ja pohdintaa. (Stenberg 2011, 41.) Reflektointia kuvataan itsearvioinnin ja tulkinnan prosessiksi, jossa tullaan tietoiseksi omasta ammatillisesta toiminnasta. Sitä tukevat esseiden ja oppimispäiväkirjojen kirjoittaminen, portfolion kokoaminen sekä omien käsitysten ja ajatusten peilaaminen teoreettisiin näkökulmiin. (Juuti, Krzywacki, Toom & Lavonen 2011, 39.) Reflektiota pidetään opettajaopiskelijan kehittymisen tärkeimpänä keinona niin opetusharjoitteluissa kuin sijaisuuksia tehdessä (Mezirow 1996; Schön 1983; Stenberg 2011).

## 2.2 Opettajan työ

Opettajan työ on akateemista asiantuntija- ja ihmissuhdetyötä. Opettajan työn ydintä on opiskelijoiden oppimisen tukeminen yksilöinä ja toisaalta samanaikaisesti opiskelijaryhmässä. Työllä pyritään kasvattamaan ja kouluttamaan itsenäisiä, vastuullisia sekä tarvittavat tiedot ja taidot omaavia kansalaisia huomioiden kasvatustyössä lapsen ikäkausi ja kontekstiin sopivat pedagogiset keinot sekä opetussuunnitelma.

Opettajan työhön kuuluu olennaisesti kasvatustyö sekä oppilaitoksen kehittäminen yhteistyössä kollegoiden, huoltajien ja sidosryhmien kanssa. Opettajan oppiminen ja ammatillinen kehittyminen ovat koko työuran ajan merkittävää. Työ on vastuullista ja itsenäistä ja se edellyttää opettajilta eettisyyttä sekä ammattimaista otetta sekä kouluyhteisössä että yhteiskunnallisena toimijana. (Husu & Toom 2016, 9; Leana 2011; Heikkinen, Aho ja Korhonen 2015; Tirri 1999.) Opettajan työ vaatii kykyä työskennellä erilaisissa ympäristöissä yhteistyössä muiden kanssa. (Ammattinetti 2020).

Lindebergin ja Pitkäniemen (2013, 60) mukaan opetuslalle hakeutuvilla on omiin havaintoihin ja kokemuksiin pohjautuvia mielikuvia siitä, mitä oppiminen ja opettaminen on sekä mikä on näiden prosessien ohjaamisessa opettajan merkitys. Omat koulukokemukset ovat pidempikestoisia ja voimakkaampia kuin harjoitteluissa pidetyt oppitunnit ja ne vaikuttavat jopa opiskelijoiden tapaan suunnitella oppitunteja (Lange 2009, 142).

Opettajan tehtävänä on olla tukemassa ja edistämässä lasten, nuorten sekä aikuisten kasvua, oppimista ja osaamisen kehittymistä. OAJ (2020) määrittelee opettajan työtehtäviksi yksilöiden kasvun tukemisen vastuullisiksi yhteiskunnan jäseniksi, jotka omaavat tiedot ja taidot toimia erilaisissa ympäristöissä. Opettajan työn nähdään olevan asiantuntija- ja ihmissuhdetyötä, jonka rooli nähdään merkittävän yhteiskunnan, talouden, hyvinvoinnin, kestävän kehityksen ja työllisyyden parissa.

Förbom (2003) muistuttaa opettajalla olevan monta roolia kuten asiantuntija, työnohjaaja, esiintyjä, järjestyksen ylläpitäjä, työrauhan takaaja, arvojen välittäjä, aikuisen malli ja ilmapiirin luoja. Opettajat toimivat työssään roolimalleina ja heillä on suuri yhteiskunnallinen vastuu kaikkien oppilaiden luottamuksen saavuttamiseksi huomioiden tasavertaisesti yhteiskunnassa eri kulttuuriryhmät (Kansanen, Pohjolainen & Repo 2007, 13). Opettajan ammattitaidoksi katsotaan uuden kulttuurin luominen, ympäristön haasteisiin ja vaatimukseen vastaaminen sekä tulevaisuuden hahmottaminen. Nämä nähdään välttämättöminä opettajuuden kehittämisen kannalta. (Luukkainen 2005, 14.)

Lisäksi opettajan työ on tulevaisuuden rakentamista. Nykyisin vallalla oleva oppimiskäsitys korostaa oppimaan oppimista, jolloin opettajien rooli on ohjata oppilaitaan ymmärtämään, muistamaan, oppimaan ja soveltamaan tietoa.

Oppimiseen kuuluu myös ongelmanratkaisu ja motivaation ylläpito. Oppilaita ohjataan etsimään, vertailemaan ja arvioimaan tietoa kriittisesti. Opettamisen sijaan opettajan tehtävänä on yhä useammin ohjata. (Ammattinetti 2020.)

Opettajan työtä peruskoulussa määrittävät sekä vastuu opetuksen tuottamisesta opetussuunnitelman mukaisesti että oppilaista huolehtiminen, mutta myös vapaus suunnitella opetus haluamallaan tavalla (OAJ 2021; Patrikainen 2009, 27). Opettajan työstä monipuolisen tekee erilaisten työtapojen hyödyntäminen, arviointi sen kaikissa muodoissa ja opetuksen eriyttäminen jokaiselle oppilaalle sopivaksi (OAJ 2021).

”Opetus- ja kasvatustyön jatkuvan muutoksen, keskeneräisyyden, epävarmuuden ja epätäydellisyyden keskellä toiminen ovat yhtä todellisemmin jokapäiväisenä läsnä opettajan työssä” (Husu & Toom 2016, 9). Opettajan työn ollessa jatkuvassa muutoksessa, se edellyttää opettajalta vastuuta ammatillisesta kehittämisestä ja osaamisen ylläpitämisestä. (OAJ 2020.)

Opettajan työnkuva muuttuu yhteiskunnan kehityksen myötä. Opettamisen rinnalla nähdään tärkeänä asiana olevan myös kasvatustyö. Kasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen ja nuoren kasvua yhteiskunnan jäseneksi. Opettamisen ja kasvattamisen lisäksi työhön sisältyy opetuksen valmistelua, suunnittelua, arviointia ja yhteydenpitoa. (Ammattinetti 2020.) Nyky-yhteiskunnassa odotetaan opettajan omaavan vahvan tietopohjan sillä oppimisvaatimukset ovat aiempaa korkeammalla. Työntekijät kaikilla aloilla tarvitsevat enemmän tietoa ja taitoja selviytyäkseen ja menestyäkseen työelämässä. (Darling-Hammond ym. 2005.)

Säntti (2008, 8) pohtii artikkelissaan *Opettajan muuttuva työ vastakohtaisuuksien näkökulmasta* opettajien ammattiaseman kyseenalaistuneen, opettajan työmäärän kasvamisen, itsemääräämisoikeuden kutistumisen, luovuuden vähenemisen, luottamuspulan ja työolosuhteiden huonontumisen seurauksena. Luukkainen (2004, 3) miettii väitöskirjassaan yhteiskunnan, koulun ja opettajuuden muutosta kehänä. Hänen mukaansa koulun on muututtava yhteiskunnan muutoksen mukana. Koulu sen sijaan ei muutu ilman että opettajuus muuttuu, joten opettajuutta tulee tarkastella koulun tärkeimpänä muutosta toteuttavana tekijänä.

Opetusministeriö on koonnut keväällä 2007 työryhmän selvittämään opettajatarpeen muutoksia vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteena oli selvittää mm. millainen opettajankoulutus edistää parhaiten opettajankoulutukseen liittyvää tutkimusta, millainen on opettajan ammatti nyt, millaisia haasteita siihen sisältyy ja millainen opettajankoulutus tulisi olla Suomessa vuonna 2020. Tätä selvitystä varten työryhmä kuuli kaikkien suomalaisten opettajankoulutusta antavien henkilöiden edustajia, rehtoreita ja sidosryhmiä, kuten opetusalan ammattiliittoja. (Kansanen ym. 2007.)

Opetusministeriön teettämästä selvityksestä käy ilmi, että erilaisten teoreettisten viitekehysten mukaan opettajan työ määritellään vaativaksi ammatiksi. ”Opettajan työ edellyttää pitkäkestoisen ja korkeatasoisen koulutuksen, joka mahdollistaa ammatin tieto- ja taitovaatimusten hallinnan ja erityisesti ammattiin sisältyvän korkean eettisen vastuun sisäistämisen” (Kansanen ym. 2007, 11).

Struyven ja Vanthournout (2014) ovat tutkineet syitä, miksi vastavalmistuneet opettajat eivät halua työskennellä opettajina tai vaihtavat alaa pian valmistumisen jälkeen. Tutkimukseen oli haastateltu 154 opettajaa, joista yli puolella (81/154) ei ollut entuudestaan opettajakokemusta. Tutkimuksessa saatiin selville viisi syytä, jotka vaikuttivat opettajien alanvaihtoon: yleisesti tyytymättömyys työhön, koulun toimintatavat, työ määrä, tulevaisuuden näkymät ja suhteet oppilaiden vanhempiin.

Fantilli ja McDougall (2009) ovat myös tutkineet syitä valmistuneiden opettajien alanvaihdosta. Tutkimuksen mukaan useat opettajat tulevat vaihtamaan alaa kolme vuoden kuluttua valmistumisen jälkeen, mutta jopa 40–50 prosenttia pohjoisamerikkalaisista opettajista vaihtavat alaa ensimmäisen viiden työvuoden aikana. Syitä alan vaihdolle ovat mm. resurssit, erityistarpeiden täyttäminen ja yksilölliset oppimissuunnitelmat, viestintä vanhempien kanssa ja palkkaus.

Opettajien odotetaan toimivan tutkijoina työympäristöissään ja hyödyntävänsä opetuksessa viimeisintä tutkimustietoa eri aloilta. Näin ollen tutkimuksellisten taitojen harjaannuttaminen on olennaista myös opettajankoulutuksessa. Suomalaisen opettajankoulutuksen ytimeksi selvityksessä mainitaan tutkimusperustaisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että suomalainen opettajankoulutus on osa yliopiston tutkintojärjestelmää ja se noudattaa yliopistoille asetettuja laatukriteereitä.

Myös ohjatut harjoittelut sisältyvät tähän. Ohjattujen harjoittelujen tarkoitus opettajan koulutuksessa on auttaa yhdistämään teoreettinen tieto käytännön työhön. Lisäksi harjoittelun nähdään tukevan opiskelijan kasvamista tutkivaksi ja kehittäväksi asiantuntijaksi. (Kansanen ym. 2007, 13, 17.)

Taneli (2012, 267) kirjoittaa väitöskirjassaan *Kasvatus on kasvamaan saattamista*, että opettajan tulee olla ihminen, joka arvostaa toisissa ihmisissä ihmisyyttä. Aito kasvattaja tahtoo rakentaa yhdessä toisten kasvattajien kanssa nykyistä parempaa maailmaa ja hyvää elämää. Tällaista opettajaa kutsutaan kasvamaan saattajaksi.

”Voitaneen sanoa, että opettajan ammatti on maailman tärkein eettinen ammatti” (Patrikainen 2009, 27).

### 2.3 Opettajankoulutus

Opettajankoulutusta järjestetään 14 paikkakunnalla ympäri Suomen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Yliopistollista opettajankoulutusta järjestetään aineenopettajille, erityisopettajille, luokanopettajille, opinto-ohjaajille ja varhaiskasvatuksen opettajille. Pääsääntöisesti opettajat suorittavat ylemmän korkeakoulututkinnon (kandidaatti ja maisteri), mutta varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuteen riittää alempi korkeakoulututkinto eli kandidaatin tutkinto. (Suomen opettajaksi opiskelevien liitto 2021; OAJ 2021.) Keskityn tässä luvussa yliopistolliseen opettajankoulutuksen tarkasteluun, sillä aineistoni on kerätty Itä-Suomen yliopiston luokanopettaja-, erityisopettaja-, kotitalous- ja käsityöopettajaopiskelijoilta.

Perusopetuksen opettajat työskentelevät peruskoulun luokilla 1–9 ja lisäksi he voivat työskennellä esiopetuksessa. Peruskoulun opettajien kelpoisuusvaatimuksena on maisterintutkinto, koska opetus vaatii itsenäistä ja vahvaa professiota. Luokanopettajien pääaineena yliopistossa on kasvatustiede tai kasvatuspsykologia, aineenopettajien pääaineena on opetettava aine ja erityisopettajien pääaineena on erityispedagogiikka.



Opettajan kelpoisuuden saavuttamiseksi opettajaopiskelijan tulee suorittaa opettajan pedagogiset opinnot ja lisäksi luokanopettajien opetettavien aineiden monialaiset opinnot (OAJ 2020; Opintopolku 2021; SOOL 2021.)

Suomessa opettajankoulutus on yksi suosituimmista hakukohteista vuosittain (OAJ 2021). Keväällä 2020 luokanopettajaksi Itä-Suomen yliopistoon haki 1181 hakijaa ja aloituspaikkoja tarjolla oli 144. Helsingissä samaan aikaan hakijoita luokanopettajaksi oli 1597 ja aloituspaikkoja tarjolla 121. Itä-Suomen yliopiston kolmoiskelpoisuuden antavalle erityisluokanopettaja ja erityisopettaja (lisäksi luokanopettajan kelpoisuus) tutkinto-ohjelmaan hakijoita keväällä 2020 oli 489 ja aloituspaikkoja hakijoille oli 32. Erityisopettajaksi samassa yliopistossa haki 195 ja aloituspaikkoja oli 10. Kotitalousopettajaksi hakijoita oli 154 ja aloituspaikkoja 32. Käsityönopettajakoulutukseen hakijoita oli 94 ja aloituspaikkoja 20. (Helsingin yliopisto 2020.)

Vuonna 1971 opettajankoulutus muutettiin akateemiseksi, yliopistoihin perustettiin opettajankoulutusyksiköt sekä liitettiin harjoittelukoulut. Luokanopettajakoulutus siirrettiin yliopistoon ja kotitalouden ja käsityön koulutusohjelmat muotoiltiin aineenopettajan tutkinto-ohjelmaksi. Vuodesta 1971 alkaen kaikki aineenopettajien ja luokanopettajien kouluttaminen on ollut yliopistossa maisteritason tutkintoja. Opettajia haluttiin kouluttaa tutkimusperustaiseen suuntaan sekä yhtenäistää opettajankoulutusta. (Pöntinen 2019, 64.) Laineen (2004, 3) mukaan opettajankoulutus on prosessi, jossa ammatilliset tiedot ja taidot opitaan, lisäksi tämä on ainutlaatuinen ympäristö arvioinnin ja palautteen saamisen kannalta.

Suomalaisen opettajankoulutuksen keskeinen ajatus on kouluttaa pedagogisesti ajattelevia, reflektioivia, itsenäisiä ja tutkimuksen tekoon pystyviä opettajia. Opettaja osaa käsitteellistää käytännöllisiä ilmiöitä ja kykenee hahmottamaan ilmiöt osana suurempaa kokonaisuutta. Opettajaksi kehittyminen nähdään tapahtuvan kolmella sisältöalueella: kasvatustieteen teoriaopinnoissa, opetettavien aineiden didaktiikassa ja opetusharjoittelussa. (Kynäslähti, Jyrhämä, Maaranen, Krokfors, Toom & Kansanen 2005, 123.)

Laine (2004, 77) pohtii väitöskirjassaan opettajankoulutuksen merkitystä opettajan identiteetin muodostumiselle. Opettajan työidentiteetti rakentuu hänen oman persoonallisen identiteettinsä varaan ja siihen vaikuttavat hänen kokemat mahdollisuudet, voitot, tappiot, toiveet, ahdistukset ja pelot opettajana olemisesta suhteessa itselle asetettuihin tavoitteisiin. Koulutuksen aikana opettaja sitoutuu tulevaan työhönsä sekä punnitsee omia ominaisuuksiaan, tulevia haasteita ja pyrkii kehittämään omaa osaamistaan vastaamaan työn vaatimuksia. Opettajan tulee myös olla valmis muokkaamaan ammatti-identiteettiään ja omaa osaamistaan uudelleen opetussuunnitelman mukaiseksi (Luostarinen & Peltomaa 2016, 200).

Suomen opettajaksi opiskelevien liitto SOOL (2019) on julkaissut tavoitteet opettajankoulutukselle. Niihin kuuluvat soveltuvuuskokeet osana opiskelijavalintaa, käytännönläheisten taitojen opettaminen opinnoissa, opiskelijan mahdollisuus toteuttaa harjoitteluja monipuolisissa ympäristöissä sekä vähintään yksi opintojakso erityispedagogiikkaa opintojen aikana. Opettajankoulutuksen tulee antaa opiskelijalle valmiuksia tukea oppilaan oppimista ja hyvinvointia.

Koulutuksen tulee vastata opetussuunnitelman mukaisiin vaatimuksiin opetuksesta sekä valmiudet opettaa yhteiskunnallisia sisältöjä: tunne- ja vuorovaikutustaitoa, ympäristökasvatusta, yhdenvertaisuutta, taloustaitoja ja monilukutaitoja. Opettajankoulutuksessa opettavalla tulee olla pedagogiset opinnot suoritettuna, sillä opetushenkilöstön tulee olla esimerkkinä opiskelijalle hyvästä opettajuudesta. Opettajankoulutus sisältää paljon opetusvälineiden, -menetelmien ja pedagogiikan opiskelua, joten koulutuksen tulee tarjota oppilaille riittävästi pienryhmäopetusta oppimisen tueksi. Kaikkien opettajaopiskelijoiden tulee saada opintojen aikana kokonaiskuva oppijoiden oppimispolusta ja ymmärtää eri alojen tehtävät moniammatillisessa yhteistyöverkostossa. (SOOL 2019.)

Opettajankoulutuksen aikana opiskelijoiden tulee ymmärtää opettajuuden ydin sekä hankkia laaja ymmärrys opettamisesta ja oppimisesta (Darling-Hammond ym. 2005). Opettajankoulutus nähdään kontekstina ja prosessina, jolloin yksilöiden on mahdollista kehittyä paremmiksi opettajiksi (Yarger & Smith 1990, 26).

## 2.4 Opetusharjoittelut osana opettajaksi kasvua

Opetusharjoittelut ovat osa luokanopettajaopintoja ja niiden tarkoituksena on kehittää opettajaopiskelijan tietoja ja taitoja opettajan käytännön työstä (Kroksfors 1997). Martikaisen (2012, 48–49) mukaan ohjatuissa harjoitteluissa saatavan ohjauksen tarkoituksena on luoda opettajaopiskelijalle käsitys todellisesta opettajan työstä ja työtehtävistä. Ohjatun harjoittelun tarkoituksena on antaa opettajaopiskelijalle mahdollisuus käytännössä kokeilla opettajan työtä sekä kehittää omia opettamiseen liittyviä taitoja kokeneen opettajan ohjauksessa. Tavoitteena harjoitteluilla on, että opiskelija hahmottaa ja sisäistää koko opetustapahtuman eri vaiheet opetuksen, opiskelun ja oppimisen prosessina. Käytännön opettajakokemuksen lisäksi on merkittävää, että opiskelija hallitsee teoreettisen tiedon soveltamisen. (Blomberg ym. 2009, 81.)

Itä-Suomen yliopiston opettajaopiskelijoiden ensimmäistä harjoittelua kutsutaan orientoivaksi harjoitteluksi H1. Tämä eroaa muista harjoitteluista siten, että sekä luokanopettaja-, erityisopettaja-, käsityöopettaja- kuin myös kotitalousopettajaopiskelijat jakaantuvat kahteen joensuulaiseen normaalikouluun suorittamaan harjoittelua peruskoulun luokille 1–6. Perusharjoittelussa (H2) ja syventävässä harjoittelussa (H3) aineenopettajat ja luokanopettajat suorittavat harjoittelut erikseen, luokanopettajaopiskelijat alakoulussa ja aineenopettajaopiskelijat yläkoulussa. Erityisopettajaopiskelijat suorittavat H1 ja H2 -harjoittelut luokanopettajien kanssa yleisopetuksen luokassa, mutta H3 -harjoittelun erityisopettajan työtä seuraten.

Orientoivan harjoittelun H1 teemana on perehtyminen opettajan työhön. Harjoittelun aikana tutustutaan kouluun työskentely- ja oppimisympäristönä, perehdytään eri ikäisten lasten kasvuun ja kehittymiseen, analysoidaan opetus- ja oppimisprosesseja sekä tutustutaan opettajan työtehtäviin. (Itä-Suomen yliopisto 2020b.) Opiskelijan osaamistavoitteeseen orientoivassa harjoittelussa kuuluu oppimiseen, opettamiseen ja kasvatukseen liittyvä reflektointi, opettajan ja ohjaajan työtehtävien tarkastelu ja kuvaaminen oppimisympäristönä, erilaisten ja eri-ikäisten oppilaiden oppimisen tunnuspiirteiden tunnistaminen ja oman pohdinnan liittäminen teoreettisiin näkökulmiin ja henkilökohtaisen käyttöteorian kehittäminen. (Itä-Suomen yliopisto 2020a.)

Orientoivan harjoittelun aikana harjoittelija seuraa oman harjoitteluluokkansa opetusta vähintään 18 x 45 min tai 11 x 75 min. Oppituntien seurantaan kuuluu seurantatehtäviä, joita käydään läpi ohjaavan opettajan kanssa. Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa yksin, parin kanssa tai ryhmässä viisi opetustuokiota ja saa siitä palautetta. Opiskelija laatii jokaisesta opetustuokiosta kirjallisen suunnitelman, joka hyväksytetään ohjaavalla opettajalla ennen opetustuokion alkua. Orientoivaan harjoitteluun kuuluu lisäksi ennakkotehtävä, henkilökohtaista ohjausta, ryhmäohjausta ja suurryhmäohjausta yhteensä 18 tuntia, koulun muuta toimintaa 3 tuntia sekä loppuraportti. (Itä-Suomen yliopisto 2020b.) Orientoiva harjoittelu kaikkinaensa kestää noin neljä viikkoa ja työmääräksi on laskettu 81 tuntia (Itä-Suomen yliopisto 2020a), joten opettajaopiskelijat saavat jo ensimmäisenä opiskeluvuonna hyvän kuvan opettajan työnkuvasta ja -tehtävistä (Itä-Suomen yliopisto 2020a).

Perusharjoittelussa H2 luokanopettajaopiskelijat ja erityisopettajaopiskelijat pääsevät suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan opetusta peruskoulun luokilla 1–6. Lisäksi perusharjoittelussa harjoittelija tutustuu koulun opetussuunnitelmaan ja sen soveltamiseen opetuksessa, eri oppilaiden oppimistarpeiden tunnistamiseen ja opiskeluympäristön ja tuen muotojen rakentamiseen. Harjoitteluun kuuluu luokan- ja erityisopettajaopiskelijoille lukemaan ja kirjoittamaan opetuksen kokonaisuus sekä taito- ja taideaineiden opetusta. (Itä-Suomen yliopisto 2020d.) Aineenopettajaopiskelijoilla harjoittelun tavoitteet ovat samat, mutta harjoittelu tapahtuu oman aineen parissa.

Syventävässä harjoittelussa H3 harjoittelija oppii suunnittelemaan oppimisprosessin teoreettisen tiedon pohjalta. Harjoittelija osaa käyttää opetussuunnitelmaa luovasti ja ratkaista pedagogisia kysymyksiä tutkivan ja kokeilevan otteen avulla. Harjoittelussa opiskelija oppii oppilashuollosta ja moniammatillisesta yhteistyöstä. Harjoittelija osaa reflektoida ohjaamisen ja arvioinnin taitojaan, omaa opettajuuttaan ja nähdä oman toimintansa yhteiskunnallisessa kontekstissa. (Itä-Suomen yliopisto 2021.) Syventävässä harjoittelussa luokanopettajaopiskelijat harjoittelevat peruskoulun luokilla 1–6, erityisopettajaopiskelijat tutustuen erityisopettajan työhön ja aineenopettajaopiskelijat omien aineidensa parissa.

Suomalaisen opettajankoulutuksen ohjatulla opetusharjoittelulla on merkittävä rooli pyrkiessään testaamaan teoriaa käytännön opetustilanteissa ja toisaalta selittää käytäntöä teorian avulla. Opetusharjoittelun keskeisin tehtävä ohjaajalla on ohjata opiskelijaa perustelemaan tekemisiään ja löytämään teoriasta perusta tehdyille ratkaisuille. Toinen tärkeä tehtävä harjoitteluilla on tarjota tuettu ympäristö opettajuuden opetuskokemuksille ja mahdollisuus antaa opiskelijalle kokemuksia erilaisista oppimisympäristöistä, opetusvälineistä ja yhteistyömahdollisuuksista erilaisissa kouluissa ja työympäristöissä. Opetusharjoittelut ensisijaisesti kouluttavat, toiseksi totuttavat opiskelijoita työhön. (Luukkainen 2004, 216.)

Itä-Suomen yliopiston ohjatun harjoittelun laatuksiteereissa kuvataan seuraavaa: Harjoittelu perustuu tutkimus-, teoria- ja kokemustietoon. Tavoitteena on itsenäisen ajattelun ja oman työskentelyn tarkastelutavan kehittyminen sekä myönteinen asenne opettajuutta kohtaan. Ohjaus on kannustavaa, tavoitteellista, yksilöllistä, tasapuolista ja luottamuksellista. Lisäksi saatu palaute on rakentavaa ja vuorovaikutteista. (Itä-Suomen yliopisto 2020c.)

Itä-Suomen yliopistossa luokanopettajaopiskelija suorittaa opintojensa aikana neljä ohjattua harjoittelua, joista kolme ensimmäistä H1, H2 ja H3 suoritetaan Itä-Suomen yliopiston harjoittelukouluissa Rantakylän tai Tulliportin koulussa. Näiden harjoittelujen laajuus on 17 opintopistettä ja harjoittelun kanssa suoritettavien rinnakkaiskursseiden kanssa kolme ensimmäistä harjoittelua vastaavat 25 opintopistettä. Lisäksi muualla kuin normaalikoulussa suoritettava soveltava harjoittelu H4 vastaa viittä (5) opintopistettä. Opetusharjoittelut vastaavat kokonaisuudessaan 30 opintopistettä luokanopettajien 300 opintopisteen kandi- ja maisteriohjelmasta. (Itä-Suomen yliopisto 2020e; Itä-Suomen yliopisto 2020f.)

Korpisen (1995, 144) mukaan opettajan työ, rooli ja tehtävät ovat monimuotoiset. Opettajaopintojen aikana jokainen opiskelija saa kokemuksia siitä, millaista opettajan työ on ja samalla rakentaa kuvaa itsestään opettajana. Opettajan ammatillinen minäkäsitys kehittyy jatkuvasti koulutuksen aikana. Opettajan työtä ajatellen opinnoissa keskeistä on opetusharjoittelut. Harjoitteluissa opiskelija saa vastauksia kysymyksiin, millainen hän on opettajana, miten hän selviää eri tilanteista ja millainen on se maailma, jossa hän opettajana työskentelee.

Ojasen (2003, 11) mukaan opetusharjoitteluisa annettava ohjaus on sekä kasvatusta että ohjausta ammatilliseen kasvuun. Harjoittelijoita kasvattavien oppimiskokemusten lisäksi tarvitaan teorian kehittelyä ja kasvatustajattelu, joka mahdollistaa käytännön työssä sovellettavia ratkaisumalleja mihin tahansa ongelmiin. Opetusharjoitteluisa opiskelijoiden tulee olla itse aktiivisia toimijoita ja vuorovaikutuksessa opettajan kanssa, tämä on tärkeää ammatillisen kehittymisen kannalta (Juuti ym. 2011, 47).

Suomalaisella opettajankoulutuksella on jo pitkään ollut hyvä maine johtuen suomalaisten hyvistä oppimistuloksista. Niemen (2012) tutkimuksen mukaan suomalainen opettajankoulutus on onnistunut tarjoamaan opettajaopiskelijoille osaamista, joka on merkittävää opettajan työssä, kuten käytännön pedagogisia taitoja ja eettisiä näkökulmia. Tutkimuksesta selviää, että opettajaopiskelijat kokivat myös tärkeäksi jatkuvan oppimisen ja itsensä kehittämisen. Opettajien on vahvistettava yhteistyötaitoja myös koulun ulkopuolelta sidosryhmien kanssa, sillä moniammatillisen yhteistyön tarve on suurta jatkossakin. Jos koulua aiotaan kehittää, edellyttää se muutoksia myös opettajankoulutuksessa.

Opetusministeriön teettämässä ja Kansasen ym. (2017) laatimassa selvityksessä opettajatarpeen muutoksista nostetaan esiin myös ammattietikka ja siihen ohjaaminen opettajankoulutuksen keskeisenä tehtävänä. Etiikan tulee olla esillä opettajankoulutuksen opinnoissa, mutta myös integroitua harjoitteluun. Ohjatussa harjoittelussa opiskelijan tulisi kehittyä vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen suhteen sekä kehittää valmiuksia toimia oppilaiden ja opiskelijoiden lisäksi erilaisissa sidosryhmissä. Vaikka suurin osa suomalaisen opettajankoulutuksen harjoitteluisa tapahtuu harjoittelukouluissa eli yliopistojen normaalikouluissa, lisäksi on vakiintunut käytäntö, jonka mukaan harjoitteluisa tulisi olla normaalikoulujen lisäksi myös kenttäkouluissa.

Kansasen ym. (2017, 17) mukaan normaalikoulujen tulee olla tutkimuskouluja, joissa ensisijaisena tehtävänä on osoittaa miten tutkimus ja tutkimuksellinen lähestymistapa integroituvat opettajan työhön. Normaalikouluissa opettajaopiskelijoiden pitää päästä kokeilemaan ja kehittämään jatkuvasti uusia muotoja teorian ja käytännön integrointiin arkisessa opetustyössä.

Opetusharjoittelujen ohjauksella ja sen laadulla on merkittävä vaikutus opettajan ammatillisen identiteetin kehittymiseen. Tavoitteena luonnollisesti on, että opiskelijan oppiminen tapahtuu integroiden sekä teoreettisia että käytännöllisiä opintoja. Ohjattujen harjoittelujen avulla opettajaopiskelijat muodostavat käsitystään opettajan ammatista ja koulun arkityöstä. Opiskelijat pitävät opetusharjoitteluja arvokkaina ja merkityksellisinä kokemuksina. (Jyrhämä & Syrjäläinen 2009, 417–418.)

### 3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerron tutkimuksen taustaa ja käytettyjä menetelmiä. Ensimmäisessä alaluvussa esittelen tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmän ja esitän taulukon, johon on koottu vastaajien perustiedot. Lopuksi kerron aineiston analyysistä ja sen toteutuksesta.

#### 3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten käsitys opettajan työstä muuttui orientoivan harjoittelun aikana. Olen kiinnostunut opettajaopiskelijoiden henkilökohtaisista vahvuuksista ja peloista opettajan työtä kohtaan sekä siitä, mikä heidät yllätti ensimmäisessä harjoittelussa. Haluan selvittää, mitä vastaajat ajattelivat opettajan työn olevan ennen harjoittelua, ja mitä ajattelevat siitä nyt harjoittelun jälkeen.

On kiinnostavaa tutkia, kuinka vahvasti juuri ensimmäinen ohjattu harjoittelu muokkaa käsitystä opettajuudesta. Uravalintaan vaikuttavat aiemmat kokemukset opettajan työstä ja omat koulumuistot. Onko opettajan työ kuitenkin sitä, millaisena se omina kouluaikoina näyttäytyi oppilaalle? Millaista on opettajan arki ja miten harjoittelijat suhtautuvat opettajan työhön ensimmäisen harjoittelunsa jälkeen?



Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisena opettajan työ koettiin ennen ensimmäistä harjoittelua?
2. Millaisena opettajan työ ja opettajuus koettiin orientoivan harjoittelun lopussa?
3. Mitä tunteita ja ajatuksia harjoittelu on herättänyt?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla saamme tietoa siitä, millaisia käsityksiä ja ennakko-oletuksia vastaajilla oli opettajan työstä ennen ensimmäistä harjoittelua. Huomioimme ennakkokäsityksissä mahdollisen aiemman opettajakokemuksen esimerkiksi opettajan sijaisuuksien kautta. Samalla saamme tietoomme, millaisia ennakkoluuloja opettajan työhön ja opettajuuteen liitetään.

Toisen tutkimuskysymyksen avulla saamme selville, mitä harjoittelu opetti vastaajille ja miten ajatus työnkuvasta muuttui harjoittelun aikana. Olen kiinnostunut selvittämään, mitä uutta neljän viikon harjoittelu voi antaa opettajaksi opiskelevalle opettajan työnkuvasta.

Kolmas tutkimuskysymys kertoo meille harjoittelijoiden ajatuksista ja tunteista koskien opettajan työtä ja mennyttä harjoittelujaksoa. Sen avulla tulemme tietoisiksi harjoittelijoiden mahdollisista yllätyksistä, joita he kokivat harjoittelussa mutta myös henkilökohtaisista peloista ja vahvuuksista.

### 3.2 Aineistonkeruumenetelmät

Pro gradu -tutkielmani aineisto koostuu opettajaopiskelijoiden vapaamuotoisista kirjoitelmista koskien heidän orientoivaa harjoittelua tammikuussa 2020. Vastaajat ovat Itä-Suomen yliopiston ensimmäisen vuoden luokanopettaja- erityisopettaja-, käsityöopettaja- ja kotitalousopettajaopiskelijoita. Aineisto on kerätty heiltä helmikuussa 2020 Facebook-ryhmässä jaetun lomakekyselyn avulla. Pyysin osallistujia tutkimukseen (liite 1) Facebookin suljettujen opettajaopiskelijaryhmien kautta sekä lähetin tutkimukseen osallistumispyynnön myös näiden opettajaryhmien ainejärjestöille sähköpostin kautta.

Kirjoitelman tehtävänantona oli vastata kysymykseen ”Miten orientoiva harjoittelu muutti käsityksiä opettajuudesta ja opettajan työstä”. Tästä saatuja vastauksia aion peilata suhteessa aiempaan kokemukseen opettajan työstä.

Omaan tutkimukseeni soveltuen valitsin aineistonkeruun Itä-Suomen yliopiston sähköisellä e-lomakkeella ja siihen vastaaminen oli mahdollista täysin anonyymisti. Jos vastaaja halusi jättää sähköpostiosoitteen mahdollista haastattelua varten, se oli lopuksi mahdollista, mutta ei pakollista. Sähköpostiosoitteita ei käytetä tutkimuksen luotettavuuden takia muuhun tarkoitukseen.

Lomakkeen halusin olevan lyhyt ja yksinkertainen, jotta tutkimukseen vastaaminen olisi vastaajalle nopeaa ja vaivatonta. Vastauksestaan vastaaja sai luoda niin pitkän, kuin halusi. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt vastasivat tutkimuksen alussa taustatietoihin. Näitä olivat sukupuoli, koulutusohjelma ja aikaisempi työkokemus opettajana esimerkiksi opettajan sijaisuuksista.

Tämän lisäksi oli kaksi avointa vastauslaatikkoa vapaamuotoisille vastauksille kysymyksiin:

1. Mitä ajattelet opettajan työstä ja opettajuudesta nyt orientoivan harjoittelun lopussa. Missä koet olevasi vahvoilla, pelottaako joku, mikä yllätti? Pohdi mitä ajattelit opettajan työn olevan ennen harjoittelua ja mitä kuvittelet siitä nyt.
2. Jos sinuun saa ottaa yhteyttä mahdollisen haastattelun merkeissä, anna sähköpostiosoite.

Lomake oli auki jaetun linkin kautta seitsemän päivän ajan ja sain annetuissa ajassa 18 kirjoitelmaa. Yhtäkään annetuista vastauksista ei tarvinnut hylätä. Tutkimukseeni osallistuneista vastaajista neljä on miehiä ja neljätoista naisia, vaihtoehtona sukupuolikohdassa oli myös ”en halua sanoa”, mutta sitä ei valinnut vastaajista kukaan. Vastaajista luokanopettajaopiskelijoita on 11, erityisopettajaopiskelijoita 4, kotitalousopettajaopiskelijoita 2 ja yksi käsityönopettajaopiskelija. Kymmenellä opettajaopiskelijalla ei ollut aiempaa opettajakokemusta ennen harjoittelua ja kahdeksalla vastaajalla oli aiempaa kokemusta opettajan työstä. Alla olevasta taulukosta (taulukko 1) näkyy vastaajien perustiedot. Vastaajien anonymiteetin suojaamiseksi vastauksissa käytetään nimimerkkejä V1-V18.

Vastaajan nimimerkki	Sukupuoli	Koulutusohjelma	Aiempi kokemus opettajan työstä
V1	Nainen	Luokanopettaja	Kyllä
V2	Nainen	Luokanopettaja	Ei
V3	Mies	Luokanopettaja	Kyllä
V4	Nainen	Kotitalousopettaja	Ei
V5	Mies	Luokanopettaja	Kyllä
V6	Nainen	Erytisopettaja	Ei
V7	Nainen	Erytisopettaja	Ei
V8	Nainen	Erytisopettaja	Ei
V9	Nainen	Käsityönopettaja	Ei
V10	Nainen	Erytisopettaja	Kyllä
V11	Nainen	Kotitalousopettaja	Ei
V12	Mies	Luokanopettaja	Ei
V13	Nainen	Luokanopettaja	Ei
V14	Nainen	Luokanopettaja	Kyllä
V15	Nainen	Luokanopettaja	Ei
V16	Nainen	Luokanopettaja	Kyllä
V17	Nainen	Luokanopettaja	Kyllä
V18	Mies	Luokanopettaja	Kyllä

TAULUKKO 1. Vastaajien perustiedot

### 3.3 Aineiston analyysi

Pro gradu -tutkielmani on luonteeltaan kvalitatiivinen pohjautuen eksistentiaalis-fenomenologis-hermeneuttiseen tieteenfilosofiaan. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen katsotaan sopivan tutkimukseen, kun halutaan tutkia luonnollisia tilanteita, joita ei voida järjestää kokeeksi sekä silloin, kun tutkija on kiinnostunut yksittäisten ihmisten merkitysrakenteista osana tiettyä tapahtumaa. (Metsämuuronen 2011, 92.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa voidaan pitää lähtökohtana teoreettiselle ajattelulle (Eskola 1998). Tutkimus keskittyy tutkittavaan ilmiöön ja sen laatuun, esimerkiksi kuvaamalla, tutkimalla ja selittämällä sitä. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään ymmärtämään ihmisten käyttäytymistä ja vuorovaikutusta ihmisten välillä ja niistä syntyviä tulkintoja ja merkityksiä. Kvalitatiivisen tutkimuksen kohteena on siis ihmisten kokemus- ja merkityksmaailma. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 139.)

Sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen eri muotoon; aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, teoriaohjaavaan analyysiin ja teorialähtöiseen analyysiin. Näille kolmelle analyysimuodolle on yhteistä merkityksien tulkitseminen teksteistä. (Hsieh & Shannon 2005, 1277.) Tuomen ja Sarajärven (2009, 98–100) mukaan erot näiden sisällönanalyysien välillä pohjautuvat tutkittavan ilmiön teoriaan ja ohjaavuuteen aineiston hankinnassa, analyysissa kuin raportoinnissakin. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on oltava itse aktiivinen toimija ja havaita aineistosta esiin tulevia teemoja, jotka nousevat tutkijan oman ymmärryksen kautta.

Tässä tutkimuksessa analyysi on toteutettu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysi on perinteinen, lähes kaikkeen laadulliseen tutkimukseen sopiva perusanalyysimenetelmä. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä, että aineistosta tulee ilmi kiinnostavia asioita, joita tutkija ei ole osannut odottaa. Tutkimuksen kannalta on tärkeää rajata tutkimusta tutkimustehtävän ja -ongelmien avulla; nämä kertovat tutkimuksen päälinjan eli mikä tutkittava ilmiö on tutkimuksen keskiössä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103–104.)

Tuomi ja Sarajärvi (2018, 122) kuvailevat sisällönanalyysin olevan aineiston järjestämistä tiiviiksi ja selkeäksi, kuitenkin kadottamatta aineiston informaatiota. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, ja sillä pyritään kuvaamaan dokumentteja sanallisesti ja etsimään niistä merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104, 117, 119). Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on tässä tapauksessa paras tapa päästä analysoimaan lomakkeen sanallisia vastauksia.

Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä sisällönanalyysi alkaa jo tutkijan kerätessä aineistoaan ja huomaa aineistossaan toistuvat teemat ja samankaltaisuudet. Analyysi vaatii aineiston järjestämistä ja lukemista sekä useita kertoja aineistoon palaamista. Tutkittavan kokemus ja näkökulma ovat keskeisiä analyysissa. Lisäksi on tarpeen miettiä, mitä muuta aineistoista tulee ilmi, vaikka ne eivät suoraan vastaisikaan tutkimuskysymykseen, mutta saattavat kuitenkin antaa tutkimuksen kannalta tärkeää tietoa. (Galletta & Cross 2013, 119–120.) Laadullisessa tutkimuksessa tyypillisesti aineiston käsittely, analysointi ja tulkinta etenevät rinnakkain ja päällekkäin (Cohen, Manion & Morrison 2007, 168, 462).

### 3.4 Analyysin toteutus

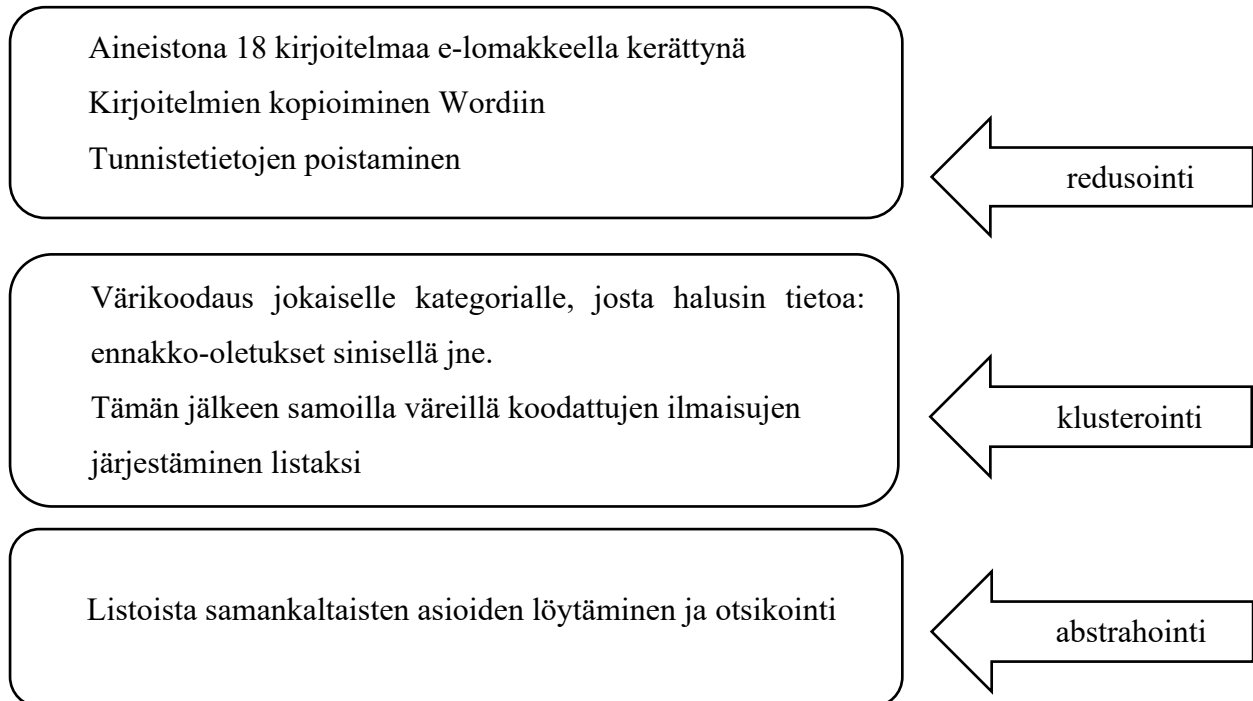
Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysi alkaa aineiston redusoinnilla eli pelkistämällä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123). Tässä tutkimuksessa redusointi ei ollut aikaa vievää, sillä lomakkeen vastaukset eivät vaatineet havainnointia tai litterointia, poistin vain vastauksista muutamia tunnistetietoja kuten nimiä ja erään vastaajan iän anonymiteetin säilymiseksi.

Aloitin aineiston analyysin kopioimalla e-lomakkeelta saadut vastaukset Word-tiedostoon aineiston lukemisen kannalta helpompaan muotoon. Merkitsin jokaisen vastauksen eteen vastaajan oman tunnuksen, esim. V1. Päätin selkeyden vuoksi koodata vastauksia värein (kuva 1): ennakko-oletukset sinisellä, ”harjoittelun jälkeen” violetilla, pelot keltaisella, vahvuudet vihreällä ja yllätykset punaisella. Tässä kohtaa huomasin, että kaikkiin vastauksiin ei tullut kaikkia värejä eli siis kaikkia tehtävänannossa mainittuja asioita, mutta mielestäni tämä on ilmiselvää, kun kyseessä on vapaamuotoinen kirjoitelma. Jos olisin kerännyt aineiston haastattelemalla, olisin voinut pitää huolen siitä, että haastateltava vastaa jokaiseen kohtaan, mutta koen, että melko vapaamuotoinen kirjoitelma kertoo olennaisimmat asiaan liittyen.

Seuraava vaihe analysoinnissa on aineiston klusterointi eli ryhmittely, jossa samankaltaiset ilmaukset ryhmitellään samanimisiin alaluokkiin. Klusterointi luo pohjan tutkimuksen perusrakenteelle. Klusteroinnin jälkeen on vuorossa aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen, jossa tutkimuksen kannalta noukitaan olennainen tieto ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahointia voidaan jatkaa niin kauan, kun se on tutkimuksen aineiston näkökulmasta tarpeellista ja yhteys alkuperäiseen tutkimukseen säilyy. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124–126.)

Värikoodaamisen jälkeen keräsin uudelle Word-tiedostolle listoja: kaikki siniset ennakko-oletukset yhdeksi listaksi, keltaiset pelot yhteen listaan jne. Näistä saaduista listoista lähdin etsimään yhteisiä käsitteitä. Esimerkiksi ennakko-oletuksista nousi esiin parissa vastauksessa ”työ on hektistä ja rankkaa”. jolloin listasin nämä vastaukset peräkkäin otsikolle hektistä ja rankkaa.

Huomasin myös, että luokittelussa tuli eteen vastauksia, jotka eivät sopineet minkään luomani kategorian alle. Otan nämäkin tuloksissa esiin vaikka selkeää kategoriaa ei ole. Näytän seuraavassa kuvion (kuvio 3) analyysini vaiheista.



KUVIO 3. Analyysin vaiheet pohjautuen Tuomen ja Sarajärven (2018) aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin.

> V8 "Ennen harjoittelua koin opettajan työn pitkälti saman kaltaisena kuin nytkin. Tiesin, että työ on paljon muutakin, kuin opettamista, mutta vasta orientoivassa harjoittelussa minulle todella selvisi, kuinka paljon kaikkea muuta opettajan työhön liittyykään. Harjoittelussa tehtyjen tehtävien kautta kävi ilmi, että opettajalta vaaditaan jatkuvasti todella paljon valppautta ja reagointikykyä, yhteistyökykyä kaikenlaisten ihmisten kanssa sekä aivan täysin opettajan työhön liittymättömiäkin taitoja. Opettajan tulee olla vastuullinen ja rehellinen ja esimerkiksi opettaa myös lapsia ja nuoria tällaiseen käyttäytymiseen. Opettajan pitää olla myös koulupäivän jälkeen valmis erilaisiin työtehtäviin, ja samalla osata vetää raja siihen, kuinka paljon päivittäisiä työtehtäviä itse jaksaa tehdä. Itse koen olevani vahvoilla yhteistyökyvyssä ja rauhallisessa kommunikoimisessa kaikenlaisten ihmisten kanssa, sillä se tulee minulta luonnostaan. Osaan käsitellä ristiriitaitilanteita niin aikuisten kuin lastekin välillä. Eniten pelottaa ison ryhmän hallinta ja se, osaanko ottaa joka tilanteessa erilaiset ihmiset huomioon ja toimia heidänkin parhaakseen. Myös oman jaksamisen tarkkailu ja toiminnan säätely tuntuu vielä haastavalta, opiskeluvaiheessa kun helposti tekee asioita milloin sattuu, ja hieman jännittää, että samanlainen tapa toimia jatkuu myös työeämään. Eniten yllätti se, että opettajalta odotetaan hyvin paljon erilaisissa tilanteissa toimimista, ja paljon muistettavia asioita. Olen silti hyvin positiivisella mielellä opintojeni suhteen varsinkin nyt harjoittelun jälkeen, sillä sain hyvän käsityksen siitä, että minusta todella voi tulla opettaja, mutta samalla tajusin, että opittavaa on vielä paljon, ennen kuin voin sanoa olevani ammattimainen ja nätevä."

KUVA 1. Tutkielmani aineiston kirjoitelmien värikoodaus teemojen mukaan

## 4 TULOKSET

Tässä luvussa kerron pro gradu -tutkielmani tuloksista. Esittelen aineistosta esiin nousseita tuloksia teemoittain ja havainnollistan saatuja tuloksia aineistositaattien, taulukoiden ja kuvioiden avulla. Käytän aineistosta saatuja vastaajien suoria lainauksia, koska haluan tuoda konkreettisesti esiin vastaajien ajatuksia ja kokemuksia ilman vastauksien muokkaamista.

Ensiksi tarkastelen vastaajien ennakko-oletuksia opettajan työtä ja opettajuutta kohtaan. Sen jälkeen käsittelen vastaajien ajatuksia harjoittelun jälkeen. Kolmantena tarkastelen kirjoitelmissa esiin nousseita pelkoja ja tämän jälkeen vahvuuksia. Vahvuuksien jälkeen nostan esiin asiat, joista vastaajat olivat yllättyneitä, koskien opettajan työtä. Kappaleen lopussa teen yhteenvetoa tuloksista.

### 4.1 Ennakko-oletukset opettajan työstä ja opettajuudesta

Opettajaopiskelijoilla oli ennakkoon paljonkin oletuksia opettajan työstä. Kuva opettajan työstä rakentuu omien koulumuistojen ja mahdollisten sijaiskokemusten kautta. Seuraavaksi esittelen, mitä ennakko-oletuksia opettajan työstä vastaajilla oli. Loppuun olen koonnut kuvion (kuvio 4) näistä oletuksista.

Kirjoitelmista kävi ilmi, että useammalla vastaajalla oli hyvin perinteinen kuva opettajan työstä. Vastaajat V4, V5 ja V6 ajattelivat ennen harjoittelua opettajan työhön kuuluvan pääasiassa oppitunteja ja paperihommia.

*Ennen harjoittelua koin opettajan työn olevan lähinnä paperihommia ja taulun käyttöön nojaavaa opettamista. (V5)*

*Ennen harjoittelua kuvani opettajan työstä oli hyvin suppea verrattuna siihen, mitä nyt työstä ajattelen. Ajattelin opettajan työ olevan lähinnä opettamista ja oppilaiden ohjaamista. (V6)*

*Ennen harjoittelua pidin opettajuutta AIKUISTEN tekemänä työnä, jossa asiat opetetaan aina luokan edessä. (V4)*

Vastauksista nousee esiin, että opettajan työtä tehdään myös jonkin verran ilman kokemusta. Tutkimukseen vastanneista lähes puolella (8/18) oli aiempaa kokemusta opettajan työstä ennen opiskelua yliopistossa. Aiempi kokemus opettajan työstä esimerkiksi opettajan sijaisuuksien kautta vaikuttaa luonnollisesti ennakkokäsityksiin. Vastaajat V1 ja V18 tiesivät jo ennakkoon työhön kuuluvan opetuksen lisäksi yhteydenpitoa koteihin, kokeita ja suunnittelutyötä.

*Minulla on jo ennakkoon jonkin verran kokemusta opettajan työstä sijaisuuksien myötä. Tietenkin sijaisena keskiöön asettuu pidettävät oppitunnit. Tiesin jo aiemmin opettajan työn pitävän sisällään paljon muutakin, kuten wilma-yhteydenpito kodin kanssa, kokeiden suunnittelua, yleisesti oppituntien suunnittelua jne. (V1)*

*Ajattelen opettajan työstä nyt hyvin samoin, kuin ennen harjoittelua. (V18)*

Ennako-oletuksista nousi esiin myös vastaajien huoli opettajan auktoriteetista ja ryhmähallintataidoista. Tämä ei ole mikään uusi huolenaihe vaan varmasti jokaisella opettajaopiskelijalla on mielessä jossain vaiheessa opintoja. Aiemmastakaan opettajakokemuksesta ei tähän huoleen ole välttämättä mitään apua, nimittäin oma opettajuus kehittyy pitkällä tähtäimellä, sillä ryhmänhallintataidot vahvistuvat ajan kanssa ja ovat aina myös ryhmästä riippuvaisia. Nikkolan ja Löppösen (2014, 41) mukaan opettaja käynnistää työn, ohjaa ja opettaa oppilaita, kontrolloi tekemistä ja hyväksyy tai hylkää lopputuloksen. ”Opettaja on luokastaan aina vastuussa ja toimii ryhmänsä johtajana”. Opettajan pyrkimys ryhmän hallintaan tuo työhön varmuutta ja ennustettavuutta. Ei siis ihme, että ennen harjoittelua tämä asia mietitytti vastaajia V5 ja V6.

*Opettaja arvioi ja tukee lapsia eteenpäin kohti tulevia opintoja ja ennen kaikkea koulun ulkopuolista elämää. Tiesin jo ennalta, että lapsiin tulee tietynlainen auktoriteetti suhde, joka on tarpeeksi korkea pitämään ”jööttä” mutta kuitenkin tarpeeksi matala että opettajaa ei pelätä. (V5)*



*Ennen harjoittelua minua jännitti se, miten saan ryhmän pidettyä ”kasassa” ja asiat opetettua joka ikiselle oppilaalle. Olen myös aina ollut hyvin järjestelmällinen ja harjoittelun alussa halusin, että kaikki oppitunnit menisivät täysin suunnitelmien mukaan. (V6)*

Vastaajat V4 ja V15 kuvailivat kirjoitelmissa ennen harjoittelua opettajaa eräänlaisena superihmisenä, joka osaa paljon ja tietää kaiken. Opettajan työn luonne on sen kaltainen, että kuvitellaan opettajan osaavan oppiaineen koko sisällön ja hallitsevan kaiken moitteettomasti. Alakoulussa työskentelevä luokanopettaja saattaa opettaa kaikki oppiaineet omalle ryhmälleen itse, joten ei voida olettaa, että jokaisen oppiaineen ja sisällön osaaminen aukottomasti onnistuisi. Opettajan työhön kuuluu sekä tietotaidollinen osaaminen että pedagoginen osaaminen, joka ei todellakaan tee työstä helppoa. Myös nämä ennako-oletukset ”superopettajasta” ovat peräisin todennäköisesti omilta kouluajoilta, sillä näillä vastaajilla ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä.

*Näin opettajan sellaisena, kuka tietää paljon, on viisas ja omaa paljon elämäkokemusta. (V4)*

*Ennen harjoittelua oli mielessä kuva ”superopettajasta”, joka osaa ja tietää kaikesta kaiken. (V15)*

Vastaajien V10 ja V11 mielestä kuva opettajan työstä näyttäytyi hektiseltä ja rankaltakin ennen harjoittelua, mutta sen lisäksi oli myös palkitsevaa.

*Työskennellessäni koululla aiemmin erityisopettajana ilman mitään koulutusta työ vaikutti aika hektiseltä ja rankaltakin. (V10)*

*Opettajan työ on monipuolista ja välillä rankkaakin, mutta usein palkitsevaa. Opettajana oleminen on palkitsevaa, kun pystyy vierestä katsomaan nuorten kasvamista. (V11)*

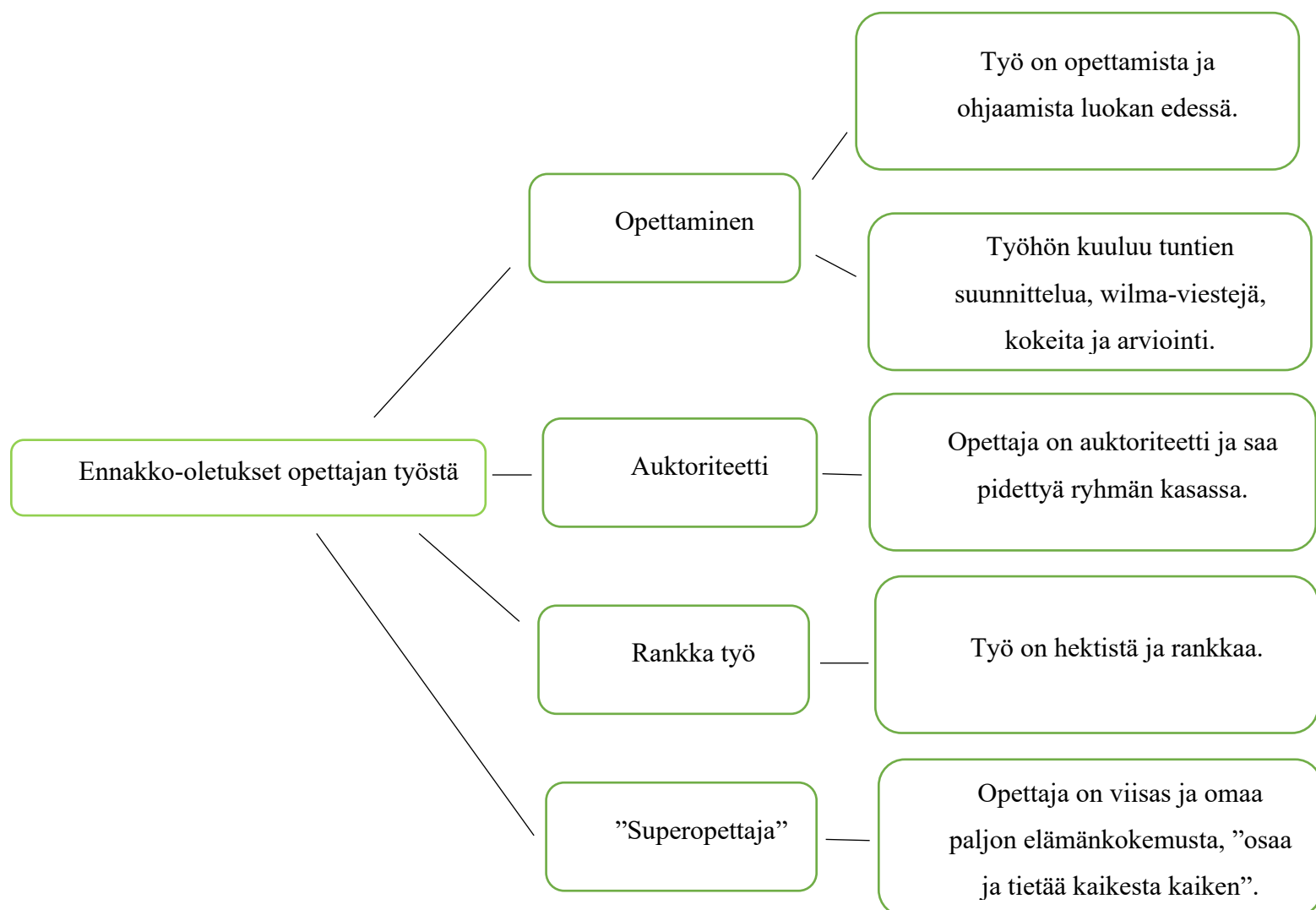
Vastaaja V16 oli ennakkoon huolissaan yhteisopettajuuden toimimisesta. Yhteisopettajuuttakin voitaisiin kutsua erääksi 2010-luvun trendiksi kasvatustieteen kentällä. Malinen ja Palmu (2017) muotoilevat yhteisopettajuuden olevan kahden tai useamman opettajan yhteistyötä, jossa opettajat yhteistyössä vastaavat opetuksensa suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Haasteitakin yhteisopettajuuteen saattaa liittyä, esimerkiksi epätasa-arvoiset roolit yhteistyössä ja suunnitteluajan vähäisyys.

Vastaajan V16 kohdalla on kuitenkin vaikea tietää, mistä negatiivinen suhtautumistapa yhteisopettajuutta kohtaan on peräisin.

*Minulla ei ollut ennakkokäsitystä yhteisopettajuudesta, mutta ajatukseni olivat pääosin negatiivisia. (V16)*

Vastaaja V7 odotti ennakkoon mielenkiinnolla positiivisen pedagogiikan käyttöä ja sen vaikutuksia koulussa. Positiivinen pedagogiikka mielletään tämän ajan ilmiöksi kasvatustieteen kentällä. Olisi mielenkiintoista tietää, mitä vastaaja tietää positiivisesta pedagogiikasta etukäteen, kun hän on kiinnostunut aiheesta.

*Odotin mielenkiinnolla, että näen positiivisen pedagogiikan käyttöä koulussa. Ja miten positiivisella vuorovaikutuksella on vaikutuksia oppilaisiin. (V7)*



KUVIO 4. Ennakko-oletukset opettajan työstä

## 4.2 Käsitukset opettajan työstä harjoittelun jälkeen

Pyysin tehtävänannossa vastaajia pohtimaan ajatuksia opettajan työstä ja opettajuudesta ennen harjoittelua ja harjoittelun jälkeen. Jokainen vastaaja vastasi tähän kysymykseen ja kertoi harjoittelun jälkeisistä ajatuksistaan. Tämä kysymys myös jakoi vastaajia: muutamilla harjoittelu vahvisti käsitystä opettajuudesta ja oikeasta alavalinnasta, kun taas jotkut vastaajat kyseenalaistivat ammatinvalintaa. Loppuun olen koonnut taulukon (taulukko 2) ennako-oletuksista ja ajatuksista harjoittelun jälkeen havainnollistamaan käsityksen muuttumista harjoittelun aikana. Näissä neljässä vastauksessa oli selkeämmin nähtävissä ajatusten muuttuminen harjoittelun aikana.

Useassa ”harjoittelun jälkeen” vastauksessa tuli ilmi, että harjoittelijoiden ajattelu laajeni ja ymmärrys opettajan työtä kohtaan kasvoi orientoivan harjoittelun aikana. Vastaajat V2 ja V11 mainitsevat yllättyneensä työn monipuolisuudesta. V2 kokee harjoittelun jälkeen opettajan työn raskaana mutta antoisana.

*Ajattelen, että opettajuus on paljon monipuolisempi ammatti kuin mitä luulin. Opettajan työ on kovin raskasta mutta myös samaan aikaan antoisaa. (V2)*

*Opettajan työ osoittautui harjoittelun ajalla vieläkin laajemmaksi mitä olin osannut kuvitella. Lähinnä harjoittelu vahvisti käsityksiä opettajan työstä ja opettajuudesta. (V11)*

Vastaajille hieman yllätyksenäkin tuli opettajan työn sisältö, ja se kuinka paljon muitakin työtehtäviä opettajan työhön liittyy kuin opettaminen. Vastaajilla V6 ja V8 ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä, joten opettajan työn kuva ennakkoon saattoi olla suppeakin. Vastauksissa tuli esiin, että opettajan työhön kuuluu muitakin kuin opettaminen, kuten moniammatillinen yhteistyö, kokoukset ja suunnittelut.

*Harjoittelun aikana minulle valkeni, kuinka paljon taustalla on muuta työtä, kuten kokouksia, suunnittelua ja yhteistyötä muiden opettajien tai vanhempien kanssa. (V6)*

*Vasta orientoivassa harjoittelussa minulle todella selvisi, kuinka paljon kaikkea muuta opettajan työhön liittyykään. Opettajan pitää olla myös koulupäivän jälkeen valmis erilaisiin työtehtäviin, ja samalla osata vetää raja siihen, kuinka paljon päivittäisiä työtehtäviä itse jaksaa tehdä. (V8)*

Vastaaja V7 huomasi myös harjoittelun jälkeen työn olevan muutakin kuin opettamista. Lisäksi hän havaitsi kasvatustyön olevan opetustyötä isommassa roolissa etenkin alkuopetuksessa.

*Opettaja on osa koulun moniammatillista yhteisöä, ja opettajan toimenkuvaan kuuluu paljon muutakin kuin vain opettaminen. Kasvatustyö on koulussa jatkuvaa ja sitä on paljon enemmän kuin opetustyötä (ainakin alkuopetuksessa). (V7)*

Opettajan vahvaksi mielletty rooli ja asiantuntijuus saivat myös harjoittelijat pohtimaan omaa rooliaan opettajina harjoittelun jälkeen. Vastaaja V4 pohtii tekstissään ohjaajan ja opettajan välistä eroa sekä asiantuntijuutta. Hän uskoo nyt harjoittelun jälkeen olevan varmasti oikealla alalla.

*Tajusin, että ei opettajan ja ohjaajan välillä tarvitse olla suurta eroa, vaan opettajuus on enemmänkin juuri asiantuntijuuden lisäystä ohjaamiseen, ainakin näin aineenopettajana. Harjoittelun jälkeen opettajuus ei enää tunnu yhtä kaukaiselle, vaan pikemminkin ammattina, josta tiedän varmasti pitäväni. Tajusin myös, että ehdin vielä kerätä kokemusta eikä minulla ole kiire kasvaa opettajaksi, koska se väkisinkin ottaa aikaa. (V4)*

Vastaaja V10 teki harjoittelun jälkeen havainnon siitä, että kaiken ei tarvitse mennä kuin oppikirjassa. Tämä kertoo, että harjoittelussa on päästy näkemään todellista arkea eikä pelkästään hyvin järjestettyjä harjoittelutilanteita.

*Nyt harjoittelussa näin, että opettajan työ voi olla hektistä ja siihen kuuluu paljon kaikenlaista, mutta silti kaikki voi olla hyvin hallinnassa ja vaikka ei aina olisi niin se on OK. Aina ei kaiken tarvitse mennä nii kuin oppikirjassa, ihmisiähän ne opettajatkin ovat. Opettajan työ on muutakin kuin tuntien pitäminen, moniammatillinen yhteistyö vie myös paljon aikaa ja oppilashuollolliset työt. (V10)*

Harjoittelu antoi vastaajille kokemusta yhteisopettajuudesta ja ideoita sen toteuttamiseen käytännössä. Vastaaja V3 vaikutti olevan innoissaan yhteisopettajuudesta harjoittelun jälkeen. Myös vastaaja V17 oli tyytyväinen yhteisopettajuuskokemukseen.

*Yhteisopettajuuteen sain todella paljon uusia ideoita! (V3)*

*Yhteisopettajuuden näkeminen oli mielenkiintoinen ja opettava kokemus. (V17)*

Vastaaja V18 sai itselleen uutta tietoa yhteisopettajuudesta, mutta suhtautuu edelleen hieman varovasti aiheeseen.

*Huomattavaa silmien aukeamista tapahtui yhteisopettajuuden tiimoilta. Siinä voi ollakin ideaa, kunhan kemiat kohtaavat. Opettajan työ on monipuoleista ja vaikka viikot paperilla toistavat itseään, ei montaa täsmälleen samanlaista päivää mahdu opettajan uralle. (V18)*

Oman kokemukseni mukaan yliopiston harjoittelut ovat paras paikka nähdä ja kokeilla uusia opetusmetodeja ja pedagogiikkaa käytännössä ja saada niistä kokemusta. Uskoisin, että nämä opettajaopiskelijat ovat melkoisella rohkeudella tulevaisuudessa valmiita käyttämään yhteisopettajuutta ja opettamaan ilman oppikirjoja, kun ovat sitä harjoittelukouluissa nähneet ja kokeneet.

Monelle vastaajalle päällimmäinen tunne harjoittelun jälkeen oli hyvät kokemukset, joita harjoittelusta saivat. V5 kertoo harjoittelun jälkeen opettajan ja oppilaiden suhteen olevan syvä, vaikka hän oli ennen harjoittelua huolissaan opettajan auktoriteettiasemasta.

*Harjoittelun jälkeen näen opettajan työn olevan erittäin vaikuttavaa, sillä opettajan suhde lapsiin on yllättävän syvä. Harjoittelin alkuopetuksessa, jossa tämä korostui erittäin paljon. Opettaja tietää lapsista todella paljon ja toimii usein myös henkisenä tukena vaikeissa tilanteissa. Lapsille harjoittelija on opettaja siinä missä myös heidän oma luokanopettajansakin, vaikka lapset kyllä koettelevat kaikkien auktoriteettiasemaa välillä. (V5)*

Vastaajat V7 ja V8 ovat tyytyväisiä harjoitteluun. V7 mainitsee vastauksessaan positiivisiksi asioiksi oppimisympäristöön liittyvät asiat. Vastaaja V8 on tyytyväinen alavalintaansa vaikkakin kasvu opettajuuteen on vasta alussa.

*Kiinnostavaa oli avoimet oppimisympäristöt, luokkien muokkautuvuus, tilojen lempeät värit ja hyvä akustiikka. (V7)*

*Olen silti hyvin positiivisella mielellä opintojen suhteen varsinkin nyt harjoittelun jälkeen, sillä sain hyvän käsityksen siitä, että minusta todella voi tulla opettaja, mutta samalla tajusi, että opittavaa on vielä paljon, ennen kuin voin sanoa olevani ammattimainen ja pätevä. (V8)*

Vastaajat V8 ja V11 nostivat kirjoitelmissaan esiin ominaisuuksia, joita työ opettajana edellyttää, kuten reagoitakykyä, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, vastuullisuutta, rehellisyyttä.

*Harjoittelussa tehtävien kautta kävi ilmi, että opettajalta vaaditaan jatkuvasti todella paljon valppautta ja reagoitakykyä, yhteistyökykyä kaikenlaisten ihmisten kanssa sekä aivan täysin opettajan työhön liittymättömiäkin taitoja. Opettajan tulee olla vastuullinen ja rehellinen ja esimerkiksi opettaa myös lapsia ja nuoria tällaiseen käyttäytymiseen. (V8)*

*Opettajalta vaaditaan nykyään paljon mutta ehdottoman isossa roolissa on oman alan tuntemus ja vuorovaikutustaidot. Vuorovaikutustaidot korostui harjoittelussa moneen otteeseen, ilman niitä ei voi olla opettaja. (V11)*

Vastaaja V6 oli ennen harjoittelua huolissaan, kuinka saa pidettyä ryhmän kasassa ja opetettua asiat jokaiselle oppilaalle. Harjoittelun jälkeen hän totesi onnistuneensa siinä ja oli tehnyt tärkeän havainnon koskien oppituntien etenemistä ja opettajan taitoa joustaa.

*Näin harjoittelun loppupuolella koen, että onnistuin ryhmän kasassa pitämisessä ja asioiden opettamisessa kuitenkin yllättävän hyvinkin kokemukseen nähden. Harjoittelun aikana opin, että tärkeintä on päämäärä eikä se miten siihen päästään. Oppituntien lopussa tärkeintä on miettiä, oppivatko oppilaat tunnin asiat ja jos oppivat, tunti on ollut onnistunut. Ei tule välittää siitä, päästäänkö tavoitteeseen suunnitelmien mukaan, sillä lasten kanssa pitää joustaa ja mennä luokan ”fiiliksen” mukaan. (V6)*

Vastaajalla V15 oli ennen harjoittelua kuva superopettajasta, joka osaa ja tietää kaikesta kaiken. Harjoittelu auttoi päästämään irti tuosta ajatuksesta ja opetti uutta opettajana olemisesta.

*Harjoittelun aikana hoksasin, että mitään superopettajaa ei ole ja ei ole hyödyllistä asettaa opettajia jalustalle jonne pääsyn tavoittelu aiheuttaa vain negatiivisia riittämättömyyden tunteita. Ohjaava opettaja kertoi hyvän pointin siitä, kuinka kukaan opettaja ei ole koskaan täysin valmis ja jos niin kokee on ehkä aika vaihtaa alaa. (V15)*

Vastaajilla V13 ja V16 oli ennen harjoittelua epävarmuuksia liittyen yhteisopettajuuteen ja ammatinvalintaan, mutta ne hävisivät harjoittelun aikana.

*Sain harjoittelussa varmuuden siitä, että olen opiskelemassa oikeaa alaa. Olen ymmärtänyt, kuinka paljon enemmän opettajan työhön kuuluu kuin vain opettaminen. (V13)*

*Harjoittelun myötä aiemmat negatiiviset ajatukset yhteisopettajuutta kohtaan hävisivät. Ylipäätään aiemmat murheeni koulun rakenteellisia tekijöitä kohtaan helpottivat. (V16)*

Vastauksien joukosta löytyi hyvien ja opettavaisten kokemusten lisäksi myös negatiivisempia vastauksia ja vakavaa pohdintaa tulevasta. V7 viestii vastauksellaan huolen työrauhasta ja kurinpidosta.

*Oppilaat saivat vapaasti liikkua luokassa ja valita työskentelypaikkansa, se toimi yllättävän hyvin, mutta aiheutti kieltämättä työrauhaongelmia. - - Kurinpito on muuttunut koulussa, en tiedä onko se hyvä vai huono. (V7)*

Vastaajien V17 ja V9 kirjoitelmista saa käsityksen, että harjoittelu ei vastannut heidän odotuksiaan ja he olivat jollain tavalla pettyneitä harjoitteluun. Pettymyksen kohteena olivat avoimet oppimisympäristöt, digitalisaatio ja liian iso työmäärä.

*Avoin oppimisympäristö ei herättänyt niin lämpimiä tunteita mitä etukäteen kuvittelin. (V17)*

*H1 oli kauhea, liian työläs suhteessa opintopisteisiin ja muutenkin todella epämiellyttävä kokemus. Norssi sisätiloiltaan kiva mutta se digitalisaatio menee hieman yli. – Ehkä olisi kiva olla opettajana jossain pienessä kyläkoulussa. (V9)*

Vastaajat V14 ja V12 pohtivat harjoittelun jälkeen tarkasti omaa paikkaansa kasvatustieteen kentällä tulevaisuudessa. Työ luokanopettajana ei vaikuttanut samalle harjoittelun jälkeen kuin mitä he olivat ennakkoon siitä kuvitelleet.

*Koen alkuopetuksen omaksi jutukseni, silti mietin edelleen, onko minusta opettajaksi vai enemmän lastentarhanopettajaksi. (V14)*

*Ymmärsin nyt että kasvatusala voi olla se minun ”juttuni” mutta luokanopettaja en halua olla. (V12)*

Vastaajan V12 käsitys opettajan työstä muuttui merkittävästi harjoittelun aikana ja se on tutkimuksen kannalta tärkeää tietoa. Syitä tähän ajattelun muuttumiseen voi olla useita. V12 oli valinnut lomakkeessa vaihtoehdon ”ei aiempaa kokemusta opettajan työstä”, joka osittain selittää tätä vastausta. Kyseisellä harjoittelijalla ei ole mitään aiempaa kokemusta opettajan työstä, jolloin kuva opettajan työstä rakentuu omiin koulumuistoihin. Siihen tieteenkin vaikuttaa omat opettajat kouluajoilta ja heidän tapansa opettaa. Myös koulun koko, työskentelytavat ja ilmapiiri vaikuttaa omiin koulumuistoihin. Omaan harjoittelukokemukseen sen sijaan vaikuttaa ilmapiiri harjoitteluluokassa ja ohjaava opettaja. Jokaisessa normaalikoulun harjoittelussa harjoittelija pääsee eri luokkatasolle ja eri opettajan ohjaukseen. Ohjaajalla on suuri merkitys harjoittelukokemuksen rakentumisessa.



TAULUKKO 2. Ennako-oletukset ja ajatukset harjoittelun jälkeen

Vastaaja	Ennako-oletus opettajan työstä	Harjoittelun jälkeen
V4	<p>Ennen harjoittelua pidin opettajuutta AIKUISTEN tekemänä työnä, jossa asiat opetetaan aina luokan edessä.</p> <p>Näin opettajan sellaisena, kuka tietää paljon, on viisas ja omaa paljon elämäkokemusta</p>	<p>Tajusin, että ei opettajan ja ohjaajan välillä tarvitse olla suurta eroa, vaan opettajuus on enemmänkin juuri asiantuntijuuden lisäystä ohjaamiseen, ainakin näin kotitalousopettajana.</p> <p>Harjoittelun jälkeen opettajuus ei enää tunnu yhtä kaukaiselle, vaan pikemminkin ammattina, josta tiedän varmasti pitäväni. Tajusin myös, että ehdin vielä kerätä kokemusta eikä minulla ole kiire kasvaa opettajaksi, koska se väkisin ottaa aikaa.</p>
V6	<p>Ennen harjoittelua kuvani opettajan työstä oli hyvin suppea verrattuna siihen, mitä nyt työstä ajattelen. Ajattelin opettajan työ olevan lähinnä opettamista ja oppilaiden ohjaamista.</p> <p>Ennen harjoittelua minua jännitti se, miten saan ryhmän pidettyä ”kasassa” ja asiat opetettua joka ikiselle oppilaalle. Olen myös aina ollut hyvin järjestelmällinen ja harjoittelun alussa halusin, että kaikki oppitunnit menisivät täysin suunnitelmien mukaan.</p>	<p>Harjoittelun aikana minulle valkeni, kuinka paljon taustalla on muuta työtä, kuten kokouksia, suunnittelua ja yhteistyötä muiden opettajien tai vanhempien kanssa. - - Näin harjoittelun loppupuolella koen, että onnistuin ryhmän kasassa pitämisessä ja asioiden opettamisessa kuitenkin yllättävän hyvinkin kokemukseen nähden.</p> <p>Harjoittelun aikana opin, että tärkeintä on päämäärä eikä se miten siihen päästään. Oppituntien lopussa tärkeintä on miettiä, oppivatko oppilaat tunnin asiat ja jos oppivat, tunti on ollut onnistunut. Ei tule välittää siitä, päästäänkö tavoitteeseen suunnitelmien mukaan, sillä lasten kanssa pitää joustaa ja mennä luokan ”fiiliksen” mukaan.</p>
V15	<p>Ennen harjoittelua oli mielessä kuva ”superopettajasta”, joka osaa ja tietää kaikesta kaiken.</p>	<p>Harjoittelun aikana hoksasin, että mitään superopettajaa ei ole ja ei ole hyödyllistä asettaa opettajia jalustalle jonne pääsyn tavoittelu aiheuttaa vain negatiivisia riittämättömyyden tunteita. Ohjaava opettaja kertoi hyvän pointin siitä, kuinka kukaan opettaja ei ole koskaan täysin valmis ja jos niin kokee on ehkä aika vaihtaa alaa.</p>
V16	<p>Minulla ei ollut ennakkokäsitystä yhteisopettajuudesta, mutta ajatukseni olivat pääosin negatiivisia.</p>	<p>Harjoittelun myötä aiemmat negatiiviset ajatukset yhteisopettajuutta kohtaan hävisivät. Ylipäätään aiemmat murheeni koulun rakenteellisia tekijöitä kohtaan helpottivat.</p>

### 4.3 Pelot opettajan työssä

Kysyin lomakkeessani vastaajien käsitystä opettajan työstä ennen harjoittelua ja sen jälkeen. Lisäksi halusin tutkielmassani selvittää harjoittelijoiden mahdollisia pelkoja, vahvuuksia ja yllätyksiä, joita harjoittelussa nousi esiin. Pelkoja ilmeni yhdeksän vastaajan kirjoitelmissa, heistä neljällä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä, joten ei voida sanoa pelkojen korreloivan kokemuksen puutteen kanssa. Vastauksia lukiessa esiin nousi pelkoina vastaajien epävarmuus, mikä on hyvinkin ymmärrettävää opintojen alkuvaiheessa. Epävarmuutta ilmeni niin alavalinnassa, omassa jaksamisessa, ryhmänhallinnassa, riittämättömyyden tunteessa ja rakenteellisissa asioissa.

Vastaaja V1 kuvaa työkuva laajuutta ja työmäärää kauhistuttavina asioina, mutta toteaa kuitenkin asioiden rutinoituvan tulevaisuudessa kokemuksen karttumisen jälkeen.

*Hieman alkoi hirvittämään työkuva laajuus, sekä valtava työmäärä, mutta moni asia varmasti muodostuu rutiiniksi kun joskus työelämästä saa enemmän kokemusta. (V1)*

V2 ja V16 pohtivat vastauksissaan omaa riittämistä opettajana. V2 uskoo tulevien opintojen lisäävän tietoa ja sitä kautta itsevarmuutta.

*Itseäni tulevaisuudessa pelottaa erityisesti se, riittääkö oma tietotaito mutta uskon, että koulutuksen mukana tuoma itsevarmuus ja tieto auttavat ylittämään tämän pelon. (V2)*

*Huoleni alkoivat kohdistumaan itseeni opettajana ja omaan riittämiseeni. (V16)*

Vastaajan V3 huolena on inklusion toimivuus koulussa. Inklusio on opetusta, joka mahdollistaa kaikkien oppilaiden osallisuuden ja tasa-arvon. Inklusiivisen toiminnan tavoitteena on edistää oppilaiden oppimista ja hyvinvointia ja toteutuakseen se edellyttää monimuotoisia ja joustavia opetusjärjestelyjä. (Takala, Lakkala, Äikäs 2020, 8.)

*Inklusion toimivuus mietityttää edelleen. (V3)*

Vastaajien V8 ja V17 kirjoitelmissa on sama pelon aihe - ison ryhmän hallinta. Kummankaan vastaajan kirjoitelmista ei paistanut pettymys tai epäonnistuminen harjoittelua kohtaan mutta jostain ryhmänhallinnan pelko on jäänyt mieleen. Vastaaja V8 pohtii vastaukseen oman jaksamisen ja toiminnan säätelyä, hän mainitsee sen haasteekseen mutta tulkitsen tilanteen peloksi sanoista ”hieman jännittää, että samanlainen tapa jatkuu...”

*Eniten pelottaa ison ryhmän hallinta ja se, osaanko ottaa joka tilanteessa erilaiset ihmiset huomioon ja toimia heidän parhaakseen. Myös oman jaksamisen tarkkailu ja toiminnan säätely tuntuu vielä haastavalta, opiskeluvaiheessa kun helposti tekee asioita milloin sattuu, ja hieman jännittää, että samanlainen tapa toimia jatkuu myös työelämään. (V8)*

*En välttämättä itse opettajan haluaisi opettaa avoimessa oppimisympäristössä. – Iso luokkakoot myös jäivät mietityttämään, että tätäkö tämä tulevaisuuden opetus on. (V17)*

Vastaaja V9 oli harjoittelun jälkeen pettynyt harjoitteluun ja kokenut sen liian työlääksi. Hän esittää huolen lasten kirjoitustaidosta, kun hän aiemmin vastauksessaan on kertonut digitalisaatiosta ”se digitalisaatio menee hieman yli”. Myös vastaajan V6 kirjoitelmasta nousee huoli teknologian käyttöä kohtaan koulutyössä.

*Osaako lapset edes enää kirjoittaa käsin? (V9)*

*Nyt pelottaa lähinnä digitalisaation tuoma tekniikka koulutyöhön. Koen itselleni hiukan haastavaksi esim. tablettien ja tietokoneiden käytön opetuksessa, koska en ole ikinä ollut hyvä tekniikan kanssa. Siihen haluaisin meille opeopiskelijoille jonkinlaista koulutusta, että miten esim. tabletteja ja tietokoneita käytetään ja millä kaikilla tavoilla niitä voi hyödyntää opetuksessa. (V6)*

Aiemmin vastaaja V14 pohti uraansa luokanopettajan ja varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen välillä. Pelko heräsi motivaation jatkumisesta luokanopettajaopintoja kohtaan, sillä alavalinta on edelleen harjoittelun jälkeen hieman epäselvä.

*Pohdin jatkuuko motivaatio ja miten saisin opinnoista irti. (V14)*

#### 4.4 Vahvuudet opettajan työssä

Seitsemän vastaajista mainitsi kirjoitelmassaan jonkin vahvuuden koskien opettajan työtä. Vahvuudet ovat luokiteltavissa kolmeen teemaan: varmuus, yhteistyötaidot ja järjestelmällisyys, vaikka muitakin ominaisuuksia vastaajat kertoivat vahvuuksikseen. Olen koonnut loppuun vielä taulukon (taulukko 3) vahvuuksista.

Vastaajat V4, V15 ja V16 kokivat harjoittelun jälkeen saaneen varmuutta alanvalinnalleen. V4 pohtii, että voi toimia opettajana ohjaajana tai kasvattajana, enemmänkin opastajana kuin henkilönä, joka esittää viisaita lauseita. Myös vastaajan V15 aiempi kuva opettajasta spottivalojen loisteessa sai realismia ylleen harjoittelussa ja hän uskoo olevansa oikealla alalla.

*Harjoittelussa kuitenkin ymmärsin, että voin toimia opettajana myös enemmän ohjaaja ja kasvatuspainotteisesti (jotka ovat minulle ominaisempia ja tutumpia). Ohjaajan käsittän enemmän samanvertaisena, opastajana, suunnan näyttäjänä ja tukijana kuin sellaisena henkilönä, joka esittää viisaita ja harkittuja lauseita. (V4)*

*Harjoittelu muutenkin antoi varmuutta ja vahvistusta omista kyvyistä ja siitä että tämä ala todellakin saattaa olla se oikea. Luokan etuosa ei tuntunutkaan pelottavalta esiintymislavalta, jossa täytyy suorittaa spottivalojen loisteessa. (V15)*

*Sain varmuutta. (V16)*

Vastaajat V2 ja V8 mainitsivat vastauksissaan molemmat vahvuuksiksi yhteistyötaidot, joita heillä on. Lisäksi V2 vastauksessa vahvuutena mainitaan empatiakyky ja V8 mainitsee vahvuuksina ristiriitatilanteiden ratkomisen ja rauhallisen kommunikoinnin.

*Mielestäni olen erittäin vahvoilla lasten ja ylipäätään ihmisten kanssa toimimisessa ja osaan hyvin asettua lasten asemaan. (V2)*

*Itse koen olevani vahvoilla yhteistyökyvyssä ja rauhallisessa kommunikoinnissa ihmisten kanssa, sillä se tulee minulta luonnostaan. Osaan käsitellä ristiriitatilanteita niin aikuisten kuin lastenkin välillä. (V8)*

Vastaajien V1 ja V11 vahvuuksia ovat järjestelmällisyys. V11 mainitsee myös aluksi olleensa epävarma omasta opettajuudestaan, mutta alun jälkeen opettajuus tuli luonnostaan ja hän näkee myös tämän luontevan toiminnan vahvuutenaan.

*Vahvuudekseni koen järjestelmällisyyden, jota opettajalta tarvitaan, hänen pitäessään monia naruja käsissään samaan aikaan. (V1)*

*Itsellä ehdoton vahvuus opettajuudessa on vankka osaaminen omasta alasta jo ennen opettajakoulua. Olen hyvin järjestelmällinen sekä osaan hahmottaa kokonaisuuksia opettajan työssä todella luontevasti. Harjoittelun aikana alun epäröinnin jälkeen, opettajuus tuli luonnostaan joka on ehdoton vahvuus tällä alalla. (V11)*

### TAULUKKO 3. Harjoittelijoiden vahvuudet

Vahvuudet	Varmuus	Voin olla opettajana suunnannäyttäjänä, opastajana ja tukijana. (V4) Varmuus omista kyvyistä. Ala todellakin saattaa olla oikea. (V15) Sain varmuutta. (V16)
	Yhteistyötaidot	Olen vahvoilla ihmisten kanssa toimimisessa. (V2) Osaan käsitellä ristiriitatilanteita. Minulla on hyvät yhteistyötaidot. (V8)
	Järjestelmällisyys	Pystyn pitämään monia naruja käsissäni samaan aikaan. (V1) Olen järjestelmällinen ja osaan hahmottaa kokonaisuuksia. Opettajuus tulee luonnostaan. (V11)

Nämä vastaajien nimeämät vahvuudet ovat hyviä ja etenkin yhteistyötaitoja pidetään opettajan työssä merkityksellisenä. Sana yhteistyö on mainittu opettajan työtä ohjaavassa perusopetuksen opetussuunnitelmassa 455 kertaa (OPS 2014). Ensimmäisen harjoittelun loputtua on myös ilahduttavaa lukea, että vastaajat ovat huomanneet itsestään taitoja, jossa ovat hyviä ja vahvoilla opettajan työtä ajatellen. Näistä seitsemästä vastaajasta viidellä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä, joten heidän kohdallaan harjoittelu näyttäytyy kokemuksena, josta on tullut onnistumisia ja varmuutta tulevaisuuteen.

#### 4.5 Yllättävää opettajan työssä

Viidestä vastauksesta löytyi asioita, joista vastaajat V6, V7, V8, V10 ja V11 olivat yllättyneitä harjoittelun jälkeen. Ainoastaan yhdellä näistä vastaajista (V10) oli aiempaa kokemusta opettajan työstä, joka mielestäni ei ole lainkaan yllättävää. Oletinkin, että yllättyneempiä ovat he, joilla ei ole aiempaa kokemusta. Yllättäviksi asioiksi kirjoitelmissa mainittiin yhteisopettajuuden toimivuus, työrauhan saaminen luokkaan, opettajaan kohdistuvat odotukset, erityispedagogisen osaamisen tarve arjessa ja suunnitteluajan puute.

Vastaaja V6 on kirjoitelmassaan positiivisesti yllätynyt yhteisopettajuuden toimimisesta, ja sen myötä hänelle on syntynyt halu päästä kokeilemaan sitä tulevaisuudessakin. Myös vastaaja V10 oli yllätynyt ryhmätyöskentelyn sujuvuudesta, vaikka hänelle mieluisampi tapa on työskennellä yksin.

*Opin paljon myös uudeltaisesta Rantakylän koulusta. Sieltä positiivisena asiana itselle nousi yhteisopettajuus. Harjoitteluluokan kahdella luokanopettajalla yhteisopettajuus toimi loistavasti. Itsellekin jäi halu päästä joskus kokeilemaan yhteisopettajuutta. (V6)*

*Itseni yllätti opetustuokioita pitäessä se, että yhden oppitunnin opettaminen sujuu vallan mainiosti myös kolmen hengen opettamana. Itse pidän enemmän itsekseni suunnittelusta ja tekemisestä mutta ryhmässäkin voi hommat hoitua oikein hyvin. (V10)*

Vastaaja V7 on yllätynyt ajasta, joka menee työrauhan saamiseen luokassa. Asia tulee harjoiteltavaksi opetustilanteessa ja se saattaa yllättää harjoittelijan. Ryhmädynamiikka muuttuu, kun luokkaan tulee uusi ihminen, tässä tapauksessa harjoittelija, joten on selvää, että ryhmä ei toimi samalla tavalla kuin tutun aikuisen kanssa.

*Kaikista yllättävintä oli se, kuinka paljon aikaa alkuopetuksessa menee työrauhan saamiseen. (V7)*

V8 on yllätynyt opettajan työnkuvasta ja opettajan työlle ladatuista odotuksista.

*Eniten yllätti se, että opettajalta odotetaan hyvin paljon erilaisissa tilanteissa toimimista ja paljon muistettavia asioita. (V8)*

V11 on vastauksessaan yllätynyt siitä, että työaikaan ei ole merkitty aikaa suunnittelutyölle.

*Olin nykypäivänä jo ajatellut opettajilla olevan työaikaan merkitty tuntien suunnittelu aikaa, esimerkiksi taitoaineissa kuten kotitalous. Näin ei todellakaan ollut. (V11)*

Vastaaja V10 pohti erityispedagogista osaamista luokanopettajan työssä. Erityispedagogisen osaamisen tarve tulee kaikille opettajille jossakin kohtaa työuraa vastaan. Opetushallituksen (2021) mukaan oppimiselle on kolme tuen tasoa: yleinen, tehostettu ja erityinen. Tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaalle omassa opetusryhmässä ja koulussa joustavin järjestelyin. Väistämättä jokainen luokanopettaja kohtaa erityisen tuen tarvitsijoita työssään ja luokanopettaja on vastuussa tukipapereiden täyttämisestä sekä tuen tarjoamisesta. On siis selvää, että erityispedagogisesta osaamisesta on hyötyä.

*Minut yllätti se, miten paljon luokanopettajatkin kaipaivat erityispedagogista osaamista työssään, varmaankin inklusion myötä. Luokassamme oli muutama haasteellinen tapaus, joiden kanssa toimimiseen opettaja on joutunut opettelemaan työnsä ohessa. Ylimääräisistä erityispedagogisista opinnoista olisi varmasti luokanopettajillekin erityistä hyötyä. (V10)*

## 4.6. Yhteenvetoa tuloksista

### 4.6.1 Harjoittelukokemukset luokiteltuna positiivisiin, neutraaleihin ja negatiivisiin

Laadin taulukon (taulukko 4) harjoittelun jälkeisistä käsityksistä ja luokittelin kokemukset positiivisiin, neutraaleihin ja negatiivisiin kokemuksiin. Etsin jokaisesta vastauksesta ilmauksen, joka kuvaa käsitystä opettajan työstä harjoittelun jälkeen joko positiiviseen, neutraaliin tai negatiiviseen sävyyn. Jos vastauksessa oli sekä jotain hyvää että jotain huonoa mainittu, laitoin vastauksen neutraaliin sarakkeeseen. Osasta vastauksia pystyin ottamaan suoran lainauksen lainausmerkkien sisään, mutta osassa minun täytyi muotoilla tai pääasiassa lyhentää vastausta.

Olen merkinnyt vastaajatunnukset vastauksien perään ja lihavoinut tunnuksista ne, joilla ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä. Näin voimme heti huomata tuloksista sarakkeiden kohdalla, miten aiempi kokemus korreloi vastauksen kanssa.

Positiivinen kokemus harjoittelusta jäi vastaajista suurimmalle osalle eli kymmenelle (taulukko 4). Heistä kuudella ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä, joten koen että heidän kohdallaan harjoittelu on ollut onnistunut ja käsitys opettajan työstä vahvistui harjoittelun aikana. Näistä kuudesta vastaajasta, kenellä ei ollut aiempaa kokemusta, neljä vastaajaa (V4, V8, V13 & V15) mainitsi harjoittelun antaneen varmuutta tai käsityksen, että pitävät ammatista.

Neutraaleja vastauksia taulukkoon (taulukko 4) tuli kuusi. Niistä kaksi olivat vastaajilta V6 ja V7, joilla ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä. Kuten aiemmin sanoin, muodostin neutraalin sarakkeen, jos vastauksessa tulee esiin sekä jotain positiivista ja myös negatiivista eikä selkeästi voi sanoa, jäikö vastaajalle positiivinen vai negatiivinen kuva harjoittelusta. Neutraaleista vastauksista voin kuitenkin päätellä, että vastaajat ovat olleet melko tyytyväisiä harjoitteluunsa, eikä kenelläkään heistä ole aikomusta vaihtaa alaa. Neutraalin sarakkeen vastaajat saivat harjoittelusta syvemmän käsityksen opettajan työstä, uusia ideoita, kiinnostus lisääntyi ja ajattelu monipuolistui. Toisaalta harjoittelu aiheutti myös pelkoa ja paljon mietiskelyä niin inklusiosta, kurinpidosta, uransuunnasta ja avoimista oppimisympäristöistä.

Kummallakaan negatiivisen kokemuksen omaavista vastaajista (V9 ja V12) ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä. Yhtäkään negatiivista vastausta emme saaneet keneltäkään vastaajista, kenellä oli aiempaa kokemusta opettajan työstä. Nämä oli myös tutkijana kiinnostavimmat vastaukset ja heidän kohdallaan olisin halunnut saada selville enemmän tietoa heidän taustoistaan, ennakko-oletuksistaan ja ajatuksista tulevaisuutta koskien.



TAULUKKO 4. Harjoittelun jälkeiset ajatukset opettajan työstä luokiteltuna positiivisiin, neutraaleihin ja negatiivisiin kokemuksiin

Positiivinen	Neutraali	Negatiivinen
”Ajattelen että opettajuus on paljon monipuolisempi ammatti kuin mitä luulin. Työ on kovin raskasta mutta myös samaan aikaan antoisaa.” (V2)	Harjoittelu syvensi käsitystä opettajan työstä mutta alkoi pelottamaan uudet asiat kuten työkuvan laajuus ja työmäärä. (V1)	”H1 oli kauhea, liian työläs suhteessa opintopisteisiin ja muutenkin todella epämiellyttävä kokemus.” (V9)
”Opettajuus ei enää tunnu yhtä kaukaiselle, vaan pikemminkin ammattina, josta tiedän varmasti pitäväni.” (V4)	Yhteisopettajuuteen sain todella paljon uusia ideoita. Inklusion toimivuus mietityttää. (V3)	”Olin epävarma alavalinnastani mutta ymmärsin nyt että kasvatusala voi olla minun ”juttuni” mutta luokanopettaja en halua olla.” (V12)
”Näen opettajan työn olevan erittäin vaikuttavaa.” (V5)	Digitalisaatio pelottaa, yhteisopettajuus kiinnostaa. (V6)	
”Olen silti hyvin positiivisella mielellä opintojeni suhteen varsinkin nyt harjoittelun jälkeen, sillä sain hyvän käsityksen siitä, että minusta todella voi tulla opettaja” (V8)	Työnkuva on monipuolinen, työrauhaongelmat ja kurinpito mietityttää. (V7)	
”Opettajan työ voi olla hektistä ja siihen kuuluu paljon kaikenlaista, mutta silti kaikki voi olla hyvin hallinnassa ja vaikka ei aina olisi niin se on OK.” (V10)	”Koen alkuopetuksen omaksi jutukseni, silti mietin edelleen, onko minusta opettajaksi vai enemmän lastentarhanopettajaksi. Pohdin jatkuuko motivaatio ja miten saisin opinnoista irti.” (V14)	
”Lähinnä harjoittelu vahvisti käsityksiä opettajan työstä ja opettajuudesta.” (V11)	”Avoin oppimisympäristö ei herättänyt niin lämpimiä tunteita mitä etukäteen kuvittelin. Toisin sanoen en välttämättä itse haluaisi opettaa avoimessa oppimisympäristössä.” (V17)	
”Sain harjoittelussa varmuuden siitä, että olen opiskelemassa oikeaa alaa. Olen ymmärtänyt, kuinka paljon enemmän opettajan työhön kuuluu, kuin vain opettaminen.” (V13)		
Harjoittelu antoi varmuutta ja vahvistusta omista kyvyistä ja siitä että ala saattaa olla se oikea. (V15)		
”Aiemmat murheet koulun rakenteellisia tekijöitä kohtaan helpottivat ja sain varmuutta.” (V16)		
”Huomattavaa silmien aukeamista tapahtui yhteisopettajuuden tiimoilta. Siinä voi ollakin ideoita, kunhan kemiat kohtaavat.” (V18)		

#### 4.6.2 Pelkojen ja vahvuuksien suhde

On kiinnostavaa tutkijana saada tietoa vastaajien peloista koskien opettajan työtä. Seuraavaksi aion pohtia pelkojen ja vahvuuksien suhdetta. Vastaajista yhdeksällä (9/18) nousi vastauksista esiin joku pelko. Heistä neljällä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä. Sen sijaan vahvuuksia koskien opettajan työtä nimesi seitsemän (7/18) vastaajaa. Heistä viidellä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä. Olen koonnut peloista ja vahvuuksista taulukon (taulukko 5). Siitä on nähtävissä aiempi kokemus ja pelot sekä vahvuudet. Taulukon jälkeen teen havaintoja näistä vastaajien peloista ja vahvuuksista ja pohdin niiden välistä suhdetta.

TAULUKKO 5. Pelot ja vahvuudet.

Vastaaja	Aiempi kokemus	Pelko	Vahvuus
V1		Työkuvan laajuus, työmäärä	Olen järjestelmällinen, pystyn pitämään monia naruja käsissäni samaan aikaan.
V2	ei	Oman tiedon riittäminen	Olen vahvoilla ihmisten kanssa toimimisessa.
V3		Inklusion toimivuus	
V4	ei		Voin olla opettajana suunnannäyttävä, opastaja, tukija.
V6	ei	Digitalisaatio ja teknologian hyödyntäminen	
V8	ei	Ryhmänhallinta, jokaisen oppilaan tasavertainen kohtaaminen. Oma jaksaminen.	Osaan käsitellä ristiriitilanteita. Minulla on hyvät yhteistyötaidot.
V9	ei	Käsikirjoitustaito lapsilla	
V11	ei		Olen järjestelmällinen ja osaan hahmottaa kokonaisuuksia. Opettajuus tulee luonnostaan.
V14		Motivaation jatkuminen opintoja kohtaan	
V15	ei		Varmuus omista kyvyistä. Ala saattaa olla oikea.
V16		Oma opettajuus ja riittäminen	Sain varmuutta.
V17		Avoin oppimisympäristö, isot luokkakoot	

Vastaajien V4, V11 ja V15 vastauksissa on nimetty vahvuudet mutta ei pelkoa, josta tulee tutkijalle tunne, että heillä on harjoittelusta hyviä kokemuksia ja olo on enemmänkin luottavainen työtä kohtaan kuin pelokas. Näiden kolmen vastaajan kohdalla ilahdutti myös se, että aiempaa kokemusta opettajan työstä ei ollut ennen harjoittelua, joten harjoittelu oli kaikkinsa hyvä kokemus eikä synnyttänyt pelkoja. V4 vahvuutena on opettajana voin olla opastaja ja suunnannäyttävä, V11 vahvuutena olen järjestelmällinen ja osaan hahmottaa kokonaisuuksia, opettajuus tulee luonnostaan ja V15 varmuus omista kyvyistä, ala saattaa olla oikea. Näitä vahvuuksia lukiessa tulee olo, että nämä kolme vastaajaa ovat tyytyväisiä opettajan työhön ja haluavat tehdä sitä tulevaisuudessa.

Vastaajien V3, V6, V9, V14 ja V17 vastauksissa on pelkoja, mutta ei vahvuuksia. Vastaajan V3 pelkona on inklusion toimivuus, V6 digitalisaatio ja teknologian hyödyntäminen, V9 kirjoitustaito, V14 motivaation jatkuminen luokanopettajaopintoja kohtaan ja V17 avoin oppimisympäristö sekä isot luokkakoot. Näistä peloista lähes kaikki (4/5) ovat pelkoja koulun rakenteellisia asioita kohtaan. Ainoastaan V14 motivaatio on pelko, joka kohdistuu vastaajaan itseensä ja hänen opettajuuteensa.

Jos tarkastellaan kokonaisuutena vastaajien pelkoja, on havaittavissa kahta erityyppistä pelkoa. Pelkoja, jotka ovat koulun rakenteellisia asioita kohtaan ja joihin yksi opettaja pystyy heikosti vaikuttamaan. Näitä ovat mm. inklusio, digitalisaatio, kirjoitustaito, avoin oppimisympäristö. Lisäksi vastaajien pelkoina ovat pelot omaa osaamista kohtaan kuten oma riittäminen, oma jaksaminen, ryhmähallinta ja motivaation jatkuminen. Näihin vastaaja itse pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan. On ymmärrettävää opintojen alussa tai ensimmäisessä harjoittelussa opiskelija jännittää joitakin asioita, mutta luulen pelkojen omaa toimintaa kohtaan hälvenevän kokemuksen karttuessa. Sen sijaan inklusion tai digitalisaation toteutumiseen ei yksi opettaja pysty kovinkaan paljoa vaikuttamaan, mutta jokainen voi vaikuttaa siihen, kuinka nämä pelot kohtaa ja niitä työstää arjessa.

Sekä pelkoja että vahvuuksia löytyi vastaajien V1, V2, V8 ja V16 vastauksista. Vastaaja V1 pelkona on työkuvan laajuus ja työmäärä mutta vahvuudekseen hän nimeää järjestelmällisyyden ja taidon pitää monia naruja saman aikaan käsissään. Vastaaja V2 on huolissaan oman tietotaidon riittämisestä, mutta uskoo koulutuksen antavan itsevarmuutta ja lisäämään tietoa, jolloin pelko tulee ylitettyä.

Vastaaja V2 on toiveikas, että pelko häviää opintojen edetessä. Lisäksi hän mainitsee vahvuudekseen lasten kanssa toimimisen ja empatiakyvyn. Vastaaja V8 kirjoittaa pelokseen ison ryhmän hallinnan, erilaisten ihmisten kohtaamisen tasavertaisesti. Oman jaksamisen tarkkailu ja toiminnan säätely myös pelottaa häntä. Vahvuuksikseen V8 mainitsee yhteistyötaitot, rauhallisen kommunikoinnin ihmisten kanssa sekä ristiriitatilanteiden ratkomisen.

V16 vastauksesta tulee ilmi, että aiemmat negatiiviset ajatukset yhteisopettajuutta ja koulun rakenteellisia tekijöitä kohtaan helpottivat ja hän sai varmuutta. Hän oli kuitenkin huolissaan itsestään opettajana ja omaan riittämiseen. Sekä vastaajalla V8 ja V16 on huoli omasta riittämisestä ja jaksamisesta opettajan työssä. V8 ei ollut ennestään kokemusta opettajan työstä, joten työ saattaa vaikuttaa aluksi hyvinkin kuormittavalta ja raskaalta. V16 oli sen sijaan aiempaa kokemusta opettajan työstä mutta jokin harjoittelussa sai hänet huolestumaan omasta jaksamisesta opettajana.

#### 4.6.3 Miten käsitys opettajan työstä muuttui harjoittelussa?

Olin tutkielmani alusta alkaen kiinnostunut siitä, miten käsitys opettajan työstä muuttuu niiden opettajaopiskelijoiden kohdalla, kenellä ei ole aiempaa kokemusta opettajan työstä. Vastaajista kymmenellä (10/18) ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä. Tarkastelen ensiksi niitä vastaajia kenellä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä ja jotka opiskelevat erityis-, kotitalous- tai käsityöopettajaksi eli vastaajien V4, V6, V7, V8, V9 ja V11 vastauksia. Heidän käsityksensä opettajan työstä muuttui harjoittelun aikana seuraavasti: Voin toimia opettajana mutta ohjaaja- ja kasvatuspainotteisesti, opettajan työ on paljon muutakin kuin opettamista, opettaja on osa koulun moniammatillista yhteisöä, olisi kiva olla opettajana jossain pienessä kyläkoulussa ja työn kuva oli oletettua laajempi.

Seuraavaksi tarkastelen niiden luokanopettajaopiskelijoiden vastauksia, kenellä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä eli vastaajat V2, V12, V13 ja V15.

Heidän käsityksensä opettajan työstä harjoittelun jälkeen oli seuraava: Opettajan työ on raskasta, mutta antoisaa, opettajuus on oletettua monipuolisempi ammatti, kasvatusala voi olla oikea mutta luokanopettaja en halua, opettajan työ on muutakin kuin opettamista, hoksasin että mitään superopettajaa ei ole eikä kukaan opettaja ole koskaan täysin valmis.

Useat vastaajat, joilla ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä, totesivat työn olevan oletettua monipuolisempi ammatti ja työhön kuuluu muutakin kuin opettamista. Käsitys opettajan työstä muuttui kaikkien vastaajien kohdalla, mutta suurin muutos harjoittelun jälkeisissä vastauksissa ja käsityksen muuttumisessa opettajan työstä, oli juuri heillä, kenellä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä.

## 5 POHDINTA

### 5.1 Pohdinta ja johtopäätökset

Tutkielmaan valikoitunut aihe ja siitä muotoutuneet tutkimuskysymykset perustuivat aitoon mielenkiintoon ja haluun perehtyä aiheeseen enemmän. Ajankohta aineistonkeruulle oli myös otollinen, sillä aiheen päätettyäni oli aineisto kerättävä heti harjoittelun ollessa käynnissä samaan aikaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten käsitys opettajuudesta ja opettajan työstä muuttui ensimmäisen harjoittelun aikana. Halusin tutkia harjoittelijoiden ennakko-oletuksia opettajan työstä, harjoittelun jälkeisiä tuntemuksia, henkilökohtaisia pelkoja ja vahvuuksia koskien opettajan työtä sekä mahdollisia yllätyksiä, joita harjoittelu heille antoi. Tutkimuksen alussa olin erityisen kiinnostunut heistä, kenellä ei ollut aiempaa kokemusta opettajan työstä. Joka tapauksessa kaikki vastaukset olivat tervetulleita, oli kokemusta tai ei. Yhtäkään vastausta ei tarvinnut hylätä.

Sain tutkimukseeni hieman enemmän vastauksia, mitä osasin odottaa. Ajattelin että 15 kappaletta olisi hyvä, mutta sain vastauksia määrääjässä 18. Toiset vastauksista olivat pitkiä ja niissä oli vastattu tehtävänannon mukaisesti kaikkiin kysytyihin asioihin. Osa vastauksista oli lyhyempiä, parin rivin mittaisia. Pidän tutkimuksen ja tutkimustulosten kannalta merkittävänä jokaista vastausta, sillä lyhytkin vastaus saattaa kertoa paljonkin tutkimuksen kannalta olennaista tietoa. Alasuutari (2012, 35) toteaa erojen ihmisten tai havaintoyksiköiden välillä olevan tärkeitä, kun tehdään laadullista analyysia. Erot ovat kuin johtolankoja, selittämään mistä jokin asia johtuu tai mikä tekee sen ymmärrettäväksi.

Esimerkkinä on vastaajan V12 vastaus, jonka pituus on vain kaksi riviä, mutta vastaa täydellisesti siihen, mitä tutkimuksellani on tarkoituksena selvittää. *”Olin epävarma alavalinnastani mutta ymmärsin nyt että kasvatusala voi olla se minun ”juttuni” mutta luokanopettaja en halua olla.”* Tulkitsen tämän vastaajan V12 kohdalla harjoittelun muuttaneen ajattelua ja hänen saaneen vahvistuksen, että luokanopettajan työ ei ole sitä mitä oli kuvitellut ja haluaisi tehdä tulevaisuudessa. Syitä tai perusteluja tuosta vastauksesta ei saada selville, mutta hänen kohdallaan selkeästi käsitys opettajan työstä muuttui negatiivisempaan suuntaan harjoittelun aikana.

Vastaajien ennako-oletuksista nousi esiin perinteinen kuva opettajan työstä kuten opettaminen luokan edessä, opettajan auktoriteetti huolestutti vastaajia sekä opettajan ”superihminen”-status. Myös opettajan työtä ennakkoon pidettiin hektisenä ja rankkana. Ennalta vastaajat pohtivat myös yhteisopettajuuden toimimista ja positiivisen pedagogiikan hyödyntämistä. Vastauksissa oli yllättävää, kuinka opettajan auktoriteetti ja kuva ”superihmisestä” liitettiin niin vahvasti opettajaan. Luulen tämän ajatuksen pohjautuvan vastaajien omiin koulumuistoihin ja vastaajien arvostukseen opettajan ammattia kohtaan.

Jo omista kouluajoista tähän hetkeen, olen itsekin saanut tuntea sen, kuinka opettajan ammatti on yksi ammatti muiden joukossa eikä 2020-luvulla opettajaa kunnioiteta samoin kuin 2000-luvun alussa minun opiskellessa peruskoulun alaluokilla. Yllätyin myös hieman vastaajien mielikuvasta ”luokan edessä seisovasta opettajasta”. Tässä kohtaa olisi ollut mielenkiintoista tietää, milloin vastaajat ovat käyneet peruskoulua ja millaista koulunkäynti heidän koulussaan oli. Luulen, että opettajan kuvassa on ollut eroa 1980-luvun ja 2000-luvun koulussa, mutta emme jälkikäteen saa tietää vastaajien ikää tai sitä, milloin he ovat itse käyneet peruskoulua.

Harjoittelun jälkeisissä vastauksissa esiin nousi ajattelun laajenemista etenkin, kun työ oli joidenkin vastaajien mielestä odotettua monipuolisempaa ja muutakin kuin opettamista. Vastauksissa vastaajat pohtivat omaa roolia opettajana ja erityisesti enemmän ohjaajana kuin luokan edessä seisovana aikuisena. Moni vastaajista kertoi harjoittelussa saaduista hyvistä kokemuksista niin yhteisopettajuudesta, aiempien epävarmuuksien katoamisesta kuin myös siitä, että ei mitään superopettajaakaan ole olemassa. Näiden vastaajien uskon saaneen harjoittelun jälkeen vahvistusta ammatinvalinnalleen.

Tutkimuksen tekemisen kannalta itse tutkijana kiinnostavampina koen ne vastaukset, joissa oli selkeästi tapahtunut muutos ennakko-oletuksesta harjoittelun jälkeisiin tunnelmiin tai jotain yllättävääkin on tapahtunut. Harjoittelun jälkeisistä vastauksista tutkimuksen kannalta merkittävämpiä olivat ne vastaukset, joissa vastaajat olivat selkeästi tyytyväisiä harjoitteluun tai opettajan työhön heidän tulevana ammattina. Näissä vastauksissa harjoittelu siis vahvasti positiivisesti käsitystä opettajan työstä. Kuitenkin osalle vastaajista harjoittelu tuotti pettymyksen eli antoi negatiivisen käsityksen opettajan työstä.

Husu ja Toom (2016, 9) kuvailivat opetus- ja kasvatustyön olevan jatkuvan muutoksen, keskeneräisyyden, epävarmuuden ja epätäydellisyyden keskellä jokapäiväisessä opettajan työssä. Tutkimukseni tukee tuota väitettä kasvatusalasta, sillä vastaajien pelkoina nousivat tutkimuksessa esiin mm. oma jaksaminen, työmäärä, osaaminen, epävarmuus. Näiden lisäksi kirjoitelmissa mainittiin pelkoina motivaation jatkuminen, ryhmänhallinta, isot luokkakoot, avoimet oppimisympäristöt, inkluusio ja teknologia. Voisin kuvitella näiden pelkojen olevan nuorelle opettajalle uran alkuvaiheessa hyvinkin tyypillisiä. Näen isojen luokkakokojen, avoimien oppimisympäristöjen, inklusion ja digitalisaation olevan lähtöisin yhteiskunnan muutoksesta. Tämä ajatus saa tuen Luukkaisen (2004, 3) väitöskirjasta, jossa pohditaan yhteiskunnan, koulun ja opettajuuden muutosten kehänä, jonka mukaan koulun on muututtava yhteiskunnan muutoksen mukana.

Teoriaosiossa esittelin Struyven ja Vanthournoutin (2014) tutkimuksen, jossa oli selvitetty syitä, miksi vastavalmistuneet opettajat eivät halua työskennellä opettajina tai he vaihtavat alaa pian valmistumisen jälkeen. Syitä olivat yleisesti tyytymättömyys työhön, koulun toimintatavat, työmäärä, tulevaisuuden näkymät ja suhteet vanhempiin. Tutkielmassani pelon aiheina mainitaan työmäärä, joka on linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Avoin oppimisympäristö, isot luokkakoot, digitalisaatio, inkluusio ovat merkkejä tutkimustuloksissa mainituista tulevaisuuden näkymistä. Yleistä tyytymättömyyttä työhön tässä tutkielmassa ei ollut havaittavissa, vaikkakin jotkut vastaajat pohtivat onko ala oikea. Oman tutkielmani tuloksissa on nähtävä yhteys Struyven ja Vanthournoutin (2014) tutkimukseen, sillä opettajaopiskelijat pohtivat samoja asioita oman tutkimukseni mukaan jo opintojen aikana.



Olen tutkijana tyytyväinen siihen, kuinka tarkkoja havaintoja vastaajat ovat tehneet harjoittelussa. Mahdollisesti seuraavien harjoittelun jälkeen, nämä vastaajat ovat yllättyneitä jostain muusta asiasta kuten ryhmänhallinnan haastavuudesta tai suunnitteluajan puutteesta. Jatkossa he osaavat suhtautua näihin aiemmin yllättäneisiin asioihin neutraalisti. Heikkisen ja Karin (2001, 44–45) mukaan opettajaksi ei voi syntyä hetkessä vaan opettajuus on prosessi, joka kehittyy kasvun ja opettajan sisäisten prosessien myötä.

Orietoivan harjoittelun teemana on perehtyä opettajan työhön ja tutustua kouluun työskentely- ja oppimisympäristönä, perehtyä lasten kasvuun ja kehittymiseen, analysoida opetus- ja oppimisprosesseja sekä tutustua opettajan työtehtäviin (Itä-Suomen yliopisto 2020b). Vastausten perusteella harjoittelussa määritellyt tavoitteet ovat täyttyneet ja harjoittelijat ovat tutustuneet opettajan työtehtäviin ja joko saaneet kuvan, mitä työ on tai syventäneet aiempaa kuvaa opettajan työstä. Jyrhämän ja Syrjäläisen (2009, 417–418) artikkelissa kerrotaan ohjattujen harjoittelujen vaikutuksesta opettajaopiskelijan käsityksen muodostukseen niin opettajan ammatista kuin koulun arjesta. Tutkimuksessani kaikki vastaajat saivat jonkinlaisen käsityksen opettajan ammatista ja koulun arjesta, eli tutkimukseni tukee Jyrhämän ja Syrjäläisen artikkelin väitettä.

Aiemmin pohdin, miten käsitys opettajan työstä ja opettajuudesta muuttuu ensimmäisen harjoittelun aikana. Kaikkien vastaajien kohdalla käsitys työstä muuttui jollakin tavalla, suurimmalla osalla positiivisesti ja käsitys työstä vahvistui. Moni vastaajista sai varmuutta, että ala on heille oikea ja opettajan työ monipuolisempi ammatti kuin oli ajatellut. Muutaman vastaajan kohdalla käsitys muuttui aiempaa negatiivisempaan suuntaan, eivätkä he olleet tyytyväisiä harjoitteluun tai pohtivat jälkikäteen uudestaan opettajan ammattia tulevaisuuden työnään. Kuitenkin jokaisen vastaajan käsitys muuttui harjoittelun aikana ja se oli luettavissa harjoittelun jälkeisistä vastauksista. Yksikään vastaajista ei sanonut, että käsitys olisi pysynyt täysin ennallaan.

## 5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää tutkimuksen luotettavuus ja kyky osoittaa se sekä hyvä tieteellinen käytäntö. Hyvää tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkijat noudattavat läpi tutkimuksen rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä ja tulosten tallentamisessa sekä niiden esittämisessä ja arvioinnissa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150). Tutkimuksen aiheen valinnassa on myös huomioitava eettisyys ja mietittävä syitä, miksi tutkimus toteutetaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 26).

Laadullisessa tutkimuksessa on syytä arvioida havaintojen luotettavuutta ja niiden puolueettomuutta. Puolueettomuutta voidaan arvioida esimerkiksi sillä vaikuttaako tutkijan päätelmiin sukupuoli, ikä tai jokin muu vastaava seikka (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160). Tässä tutkimuksessa kysyin taustatietona vain sukupuolen ja aiemmat kokemuksen opettajan työstä. Taustatekijöillä ei ollut painoarvoa tutkimuksen kannalta, vaikkakin olin kiinnostunut aiemmasta kokemuksesta, mutta en näe sitä puolueellisena tekijänä vaan tulosten kannalta merkittävänä.

Luotettavuutta on mitattu validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Validiteetti mittaa sitä, että tutkimuksessa tutkitaan luvattua asiaa ja reliabiliteetti tulosten toistettavuutta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006; Tuomi & Sarajärvi 2018, 160). Heti johdannossa kerroin, mitä tutkimuksessa tulen tutkimaan ja olen pitänyt siitä kiinni läpi tutkimuksen. Olen myös raportoinut kaikki tutkimuksen vaiheet huolellisesti, joten näin ollen tutkimus olisi sellaisenaan toistettavissa. Tutkimuksen luotettavuus validiteetin ja reliabiliteetin osalta täyttyvät.

Raportoin aineistonkeruun ja käytetyt menetelmät avoimesti koko tutkimuksen ajan sekä huolehdimin vastaajien anonymiteetistä. Pidän tutkimustani luotettavana siinä määrin, että vastaajien anonymiteetti on säilynyt alusta loppuun asti enkä edes minä tutkijana tiedä, keitä vastaajat ovat. Jos olisin kerännyt aineiston haastattelemalla, olisin varmistunut vastaajan identiteetistä ja siitä, että kysymyksiin vastataan tosissaan eikä lomaketta väärinkäytetä.

On tärkeää huomata, että aineisto voi olla vinoutunut johtuen otoskoosta. Tutkimukseen saatiin määrääjassa vastauksia 18 kappaletta mutta orientoivaan harjoitteluun osallistuneita oli yli 200. Todennäköisesti nämä 18 ovat olleet kiinnostuneita tutkimukseni aiheesta ja heillä on ollut jotain painavaa sanottavaa siihen. Netissä jaettu kyselylomake antaa mahdollisuuden lomakkeen väärinkäyttöön ja mutta kysely on julkaistu vain suljetussa facebook-ryhmässä, mikä vähentää väärinkäytön riskiä. Lomakekyselyssä on mahdollisuus siihen, että kysymyksiin ei ole vastattu huolellisesti tai rehellisesti tai kysymykset on ymmärretty väärin (Hirsjärvi ym. 2000, 182). Uskon kuitenkin otannan ollessa näinkin pieni, että jokainen on vastannut siihen rehellisesti. Tuomi ja Sarajärvi (2018) kirjoittavat teoksessaan, että fenomenologis-hermeneuttisen tutkimusperinteen mukaan, määrä ei korvaa laatua, joten pieni otoskoko antaa meille koostaan huolimatta tutkimuksen kannalta tärkeää tietoa.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden yhtenä mittarina voidaan pitää tutkimusaineiston asiaankuuluvuutta ja riittävyttä (Morse, Barret, Mayan, Olson & Spiers 2002, 18). Käsitteitä tutkiessa ei pyritty yleistämään saatua tietoa, vaikka aineistosta etsinkin samankaltaisuuksia. Tarkoituksena oli tiivistää tulokset mahdollisimman selkeään kirjalliseen muotoon ja havainnollistaa tuloksia kuvioiden ja taulukoiden avulla.

Tutkijan vastuulla on esitellä lukijalle aineisto rehellisesti, tuoden kaikki tarpeellinen tieto esiin eli tässä tapauksessa olennaisimmat lainaukset kirjoitelmista. Tutkimuksella ei ole pyritty todistamaan ajatuksia oikeiksi tai vääriksi vaan halusin esitellä vastaukset sellaisina, kuin ne ovat. Tekstin ymmärtäminen edellyttää kuitenkin aina tulkintaa (Kakkuri-Knuuttila & Heinlahti 2006, 32). Analyysin ja tulosten esittämisen olen tehnyt mahdollisimman tarkasti, rehellisesti ja avoimesti. Tutkimusprosessia on kuvattu erilaisin kuvioin, taulukoin ja nostanut tuloksiin paljon suoria lainauksia aineistostani, jotta tutkimus on mahdollisimman avointa ja johdonmukaista lukijankin näkökulmasta. Tutkijan on pidettävä tutkimuksen tekemisen ajan mielessään eettiset kysymykset: mikä on oikein ja mikä väärin, mikä on sallittua ja hyväksyttävää. (Kvale 2007, 23–32; Pietarinen & Launis 2002, 43.)

Ihmistutkimuksen eettisyyttä pohtiessa on tärkeää ottaa esille yksilöiden ainutlaatuisuuden kunnioittaminen (Rauhala 2015, 33). Tässä tutkimuksessa kaikilla opiskelijoilla oli päämääränä opiskella ja valmistua opettajaksi, mutta silti jokaisella on omat taustatekijänsä, jotka vaikuttavat hänen olemiseensa ja tässä tapauksessa myös tutkimustuloksiin.

Valitsemani aihe perustuu omaan mielenkiintoon, joka on hyvä eettinen lähtökohta tutkimukselle. Tutkimukseni eettisyyttä tukee myös se, että olen huomionnut muiden tutkijoiden töitä asianmukaisesti viitaten aiempiin tutkimuksiin ja kirjallisiin lähteisiin. Olen pyrkinyt erottelemaan selkeästi oman ajattelun kirjallisuudesta ja perustamaan tutkimukseni tiedon teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tässä pro gradu -tutkielmassa on huomioitu tutkittavien oikeudet ja tutkijan luottamuksellinen toiminta. Olen koodannut aineiston ja antanut tutkittaville nimimerkit V1-V18. En ole katsonut vastaajien sähköpostiosoitteita, joita osa vastaajista antoivat mahdollista haastattelua varten, sillä en koe tarpeelliseksi tietää vastaajien henkilöllisyyksiä. Aineisto on ollut koko prosessin ajan vain yhden tutkijan saatavilla ja aineisto poistetaan heti tutkimusprosessin päätyttyä.

Kriittisesti tarkasteltuna tutkimusprosessi on sujunut tieteellisten käytäntöjen mukaisesti. Luotettavuutta ja uskottavuutta on pyritty lisäämään runsailla lähdeviitteillä koko tutkimukseni ajan. Tutkimustulokseni olivat linjassa aiempien tutkimusten kanssa, joka on merkki tutkimuksen onnistumisesta. Tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä, sillä tutkimuksella osoitetaan tutkimusmenetelmien, tiedonhankinnan ja tutkimustulosten johdonmukaista hallintaa (Vilka 2015, 27). Olen oppinut tutkielman aikana laadullisen tutkimuksen tekemisestä, tutkimusprosessin etenemisestä ja opettajuuden ulottuvuuksista lukemalla lähdekirjallisuutta ja peilaamalla vastauksia omaan opettajuuteeni ja käsityksiin opettajan työstä.

### 5.3 Jatkotutkimusideoita

Pro gradu -tutkielmani on keskittynyt tutkimaan ensimmäisen vuoden opettajaopiskelijoiden käsitysten muuttumista opettajan työstä ja opettajuudesta ensimmäisen harjoittelun aikana. Ensimmäisenä jatkotutkimusideana on syventää tätä aineistoa ja haastatella lomakkeeseen vastanneita harjoittelijoita. Näin voisin kysyä heiltä tarkentavia kysymyksiä koskien aineistoa ja saisin kuulla syistä, miksi he ovat hakeutuneet alalle.

Toinen mahdollinen jatkotutkimusidea olisi tutkia kaikkien samassa harjoittelussa olevien käsitysten muuttumista. Nykyisessä aineistossani on mahdollisuus vinoumalle, sillä otoskoko on 18 vastausta eikä vastaa edes puolia harjoitteluun osallistuneiden määrästä, sillä osallistujamäärän olleen harjoittelussa yli 200. Isossa otannassa saisi mahdollisesti enemmän hajontaa vastausten suhteen. Saman tutkimuksen voisi toteuttaa myös mixed methods -tutkimuksella, jos otanta olisi vähän suurempi. Näin pääsisi hyödyntämään myös kvantitatiivista tutkimusta.

Olisi myös mielenkiintoista jatkaa tästä seurantatutkimukseen ja haastatella samoja osallistujia opintojen loppuvaiheessa. Samalla näkisi, onko joku keskeyttänyt opinnot ja millainen käsitys opiskelijoilla on opettajuudesta opintojen loppuvaiheessa neljäntenä tai viidentenä vuotena. Uskon kuitenkin vahvasti käsitysten muuttuvan ajan kuluessa ja tiedon lisääntyessä.

## LÄHTEET

Alasuutari, P. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Ammattinetti. 2020. [http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/94\\_ammatti](http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/94_ammatti)  
[luettu 29.6.2020]

Beauchamp, C. & Thomas, L. 2009. Understanding teacher identity: an overview of issues in the literature and implications for teacher education. *Cambridge Journal of Education* 39 (2), 175–189.

Beijaard, D., Meijer, P. & Verloop, N. 2004. Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education* 20, 107–128.

Blomberg, S., Komulainen, J., Lange, K., Lapinoja, K., Patrikainen, R., Rohiola, U., Sahi, S. & Turunen, T. 2009. Opettajuuteen ohjaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2007. *Research methods in education*. London; New York: Routledge.

Darling-Hammond, L., Bransford, J. & LePage, P. 2005. Introduction. Teoksessa L. Darling-Hammond & J. Bransford (toim.) *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do*. San Francisco, Calif.: Jossey-Bas, 1–39.

Eloranta, V. & Virta, A. 2002. Opettajuuden ja opettajankoulutuksen haasteet. Teoksessa T. Hiltunen & E. Lehtinen (toim.) *Oppiminen ja opettajuus*. Turku: Turun opettajankoulutuslaitos, 133–156.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Fantilli, R. D. & McDougall, D. E. 2009. A study of novice teachers: Challenges and supports in the first years. *Teaching and Teacher Education* 25 (2009) 814–825.

Förbom, M. 2003. *Mentori. Aloittelevan opettajan käsikirja*. Helsinki: Tammi.

Galletta, A. & Cross, W. 2013. *Mastering the semi-structured interview and beyond: from research design to analysis and publication*. New York: New York University Press.

Hansén, S-E. 2000. Världen förändras -förändras läraren? Teoksessa *Opettajan professiosta*. Artikkelisarja. OKKA-vuosikirja nro 1, 72–87.

- Heikkinen, H. & Kari, J. 2001. Opettajaksi kasvaminen. Teoksessa J. Kari, P. Moilanen & P. Rähkä (toim.) Opettajan taipaleelle. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos, 41–60.
- Heikkinen, H., Aho, J. & Korhonen, H. 2015. Ope (ei) saa oppia. Opettajankoulutuksen jatkumon kehittäminen. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Helsingin yliopisto. 2020. Kasvatusalan valintayhteistyöverkosto. Tilastoja. <https://www.helsinki.fi/fi/verkostot/kasvatusalan-valintayhteistyoverkosto/hakeminen/tilastoja> [luettu 8.2.2021]
- Hsieh, H-F. & Shannon, S. 2005. Three Approaches to Qualitative Content Analysis. Qualitative health research 15, 1277–1288.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja Kirjoita. Vantaa: Kirjayhtymä Oy.
- Husu, J. & Toom, A. 2016. Opettajat ja opettajankoulutus - suuntia tulevaan. Selvitys ajankohtaisesta opettaja- ja opettajankoulutustutkimuksesta opettajankoulutuksen kehittämisohjelman laatimisen tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016: 33. <https://minedu.fi/documents/1410845/4583171/Opettajat+ja+opettajankoulutus+-+suuntia+tulevaan> [luettu 27.1.2021]
- Itä-Suomen yliopisto. 2020a. Orientoivan harjoittelun toteutusohje. [https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu\\_harjoittelu/Jaetut%20asiakirjat/H1Orientoiva%20harjoittelu/H1toteutusohje2019-2020.pdf?csf=1&e=2fRkJG&cid=b356fb53-d639-4216-acda-068cd897531b](https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu_harjoittelu/Jaetut%20asiakirjat/H1Orientoiva%20harjoittelu/H1toteutusohje2019-2020.pdf?csf=1&e=2fRkJG&cid=b356fb53-d639-4216-acda-068cd897531b) [luettu 10.6.2020]
- Itä-Suomen yliopisto. 2020b. H1 Orientoiva harjoittelu. [https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu\\_harjoittelu/SitePages/H1\\_orientoiva\\_LO.aspx](https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu_harjoittelu/SitePages/H1_orientoiva_LO.aspx) [luettu 28.6.2020]
- Itä-Suomen yliopisto. 2020c. Ohjatun harjoittelun laatukriteerit. <https://www3.uef.fi/web/jnor/ohjattu-harjoittelu/harjoittelun-laatukriteerit> [luettu 28.6.2020]
- Itä-Suomen yliopisto. 2020d. H2 Perusharjoittelu. [https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu\\_harjoittelu/SitePages/H2\\_perusharjoittelu\\_LO.aspx](https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu_harjoittelu/SitePages/H2_perusharjoittelu_LO.aspx) [luettu 20.2.2021]
- Itä-Suomen yliopisto. 2020e. UEF // Smart start. [https://kamu.uef.fi/wp-content/uploads/2018/02/Loko\\_Smart\\_Start\\_verkkoon\\_2020.pdf](https://kamu.uef.fi/wp-content/uploads/2018/02/Loko_Smart_Start_verkkoon_2020.pdf) [luettu 22.2.2021]

Itä-Suomen yliopisto. 2020f. Ohjattu harjoittelu.

[https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu\\_harjoittelu](https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu_harjoittelu) [luettu 22.2.2021]

Itä-Suomen yliopisto. 2021. H3 Syventävä harjoittelu.

[https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu\\_harjoittelu/SitePages/H2\\_perusharjoittelu\\_LO.aspx](https://studentuef.sharepoint.com/sites/ohjattu_harjoittelu/SitePages/H2_perusharjoittelu_LO.aspx) [luettu 20.2.2021]

Juuti, K., Krzywacki, H., Toom, A. & Lavonen, J. 2011.

Reflektoinnin työtapojen kokeminen opettajaksi kehittymisessä. Teoksessa L. Tainio, K. Juuti, A. Kallioniemi, P. Seitamaa-Hakkarainen & A. Uitto (toim.) Näkökulmia tutkimusperustaiseen opetukseen. Helsinki: Suomen ainedidaktinen tutkimusseura ry, 37–52.

Jyrhämä, R. & Syrjäläinen, E. 2009. Ohjaussuhde, ohjaajan roolit ja pedagoginen ajattelu opetusharjoittelussa. *Kasvatus* 49 (5), 417–431.

Kakkuri-Knuuttila, M-L. & Heinlahti, K. 2006. Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia. Tampere: Tammer-Paino.

Kansanen, P., Pohjolainen, T., & Ropo, T. 2007. Opettajankoulutukseen kuuluvan ohjatun harjoittelun selvitysraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:19. Opetusministeriö.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79728/tr19.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [luettu 8.2.2021]

Korpinen, E. 1995. Millainen opettaja minusta tulee? Luokanopettajaksi opiskelevien minäkäsityksen kehittyminen koulutuksessa. Teoksessa E. Korpinen (toim.) Opettajaksi oppimaan – kasvattajaksi kasvamaan. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 7, 141–154.

Krokkfors, L. 1997. Ohjauskeskustelu. Opetusharjoittelun ohjauskeskustelun toimintamallien tarkastelua. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen tutkimuksia 171.

Kvale, S. 2007. *Doing interviews*. Los Angeles: Sage.

Kynäslahti, H., Jyrhämä, R., Maaranen, K., Krokkfors, L., Toom, A. & Kansanen P. Työn ja koulutuksen suhde: Opettajana työskentelyn yhteydestä opettajaksi opiskeluun. *Aikuiskasvatus*, 25 (2), 121–131.

Laine, T. 2004. Huomisen opettajat. Luokanopettajakoulutus ammatillisen identiteetin rakentajana. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67394/951-44-5996-2.pdf?sequence=1> [luettu 15.2.2021]



- Lange, K. 2009. Yhtenäinen peruskoulu ja opettajankoulutus. Teoksessa S. Blomberg, J. Komulainen, K. Lange, K. Lapinoja, R. Patrikainen, U. Rohiola, S. Sahi & T. Turunen. (toim.) Opettajuuteen ohjaaminen. Helsinki: PS-kustannus, 135–146.
- Leana, C. 2011. The missing link in school reform. *Stanford Social Innovation Review* 9 (4), 31–34.
- Lindeberg, A-M. & Pitkäniemi, H. 2013. Minäpystyvyys, vuorovaikutustaidot, ammattikuvat ja valintakriteerit luokanopettajakoulutuksen soveltuvuuskokeissa ja toisen opiskeluvuoden kokemusten jälkeen. *Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja* 44 (1), 58–72.
- Luostarinen, A. & Peltomaa, I-M. 2016. Reseptit OPSin käyttöön: opettajan opas työssä onnistumiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Luukkainen, O. 2004. Opettajuus. – Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä? Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, Juvenes Print. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67349/951-44-5885-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [luettu 27.1.2021]
- Luukkainen, O. 2005. Opettajan matkakirja tulevaan. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Malinen, O-P. & Palmu, I. 2017. Näkökulmia yhteisopettajuuteen. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti. Vol 27, No 3. Niilo Mäki -säätö. <https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2018/02/malinen.pdf> [luettu 24.1.2021]
- Martikainen, T. 2012. Ohjaustarpeista ohjauksen työtapoihin opettajaopiskelijoiden keskuudessa. Teoksessa P. Atjonen, H. Happonen, J. Korkki, T. Lehikoinen-Suviranta, R. Patrikainen & E. Vähä (toim.) 2014. Ohjausta, harjoittelua ja oppimista – Teoria ja käytäntö ohjatussa harjoittelussa. Joensuu: Lasermedia Oy, 38–51. [https://epublications.uef.fi/pub/urn\\_isbn\\_978-952-61-1591-7/urn\\_isbn\\_978-952-61-1591-7.pdf](https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1591-7/urn_isbn_978-952-61-1591-7.pdf) [luettu 28.6.2020]
- Metsämuuronen, J. 2011. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp.
- Mezirow, J. 1996. Uudistava oppiminen. Helsinki: Painotalo Miktor.
- Morse, J. M., Barret, M., Mayan, M. Olson, K. & Spiers, J. 2002. Verification Strategies for Establishing Reliability and Validity in Qualitative Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 1(2), 13–22.
- Niemi, H. 2012. Relationships of teachers' professional competences, active learning and research studies in teacher education in Finland. *Reflecting Education* 8(2), 23–44.

- Niikko, A. 1998. Opettajaksi kehittyminen ulkoisena ja sisäisenä prosessina. Näkökulma vaihe-, oppimis- ja sosiaalisiin teorioihin. Joensuun yliopisto, Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen tiedekunnan tutkimuksia N:o 77.
- Nikkola, T. & Löppönen, P. 2014. Oivalluksia ryhmästä – pintaa syvemmälle koulun ryhmäilmiöihin. Opinkirjo. [https://opinkirjo.fi/wp-content/uploads/2018/12/oivalluksia\\_ryhmasta.pdf](https://opinkirjo.fi/wp-content/uploads/2018/12/oivalluksia_ryhmasta.pdf) [luettu 21.1.2021]
- Ojanen, S. 2003. Ohjauksesta oivallukseen – Ohjausteorian kehittelyä. Teoksessa: R. Silkelä (toim.) 2003. Tutkimuksia opetusharjoittelun ohjauksesta. Suomen harjoittelukoulujen vuosikirja 1. Joensuun yliopistopaino, 11–22.
- Opettajien ammattijärjestö OAJ. 2020. Opettajana perusopetuksessa. <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-perusopetuksessa/> [luettu 26.6.2020]
- Opettajien ammattijärjestö OAJ. 2021. Mitä on opettajan työ. <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/> [luettu 5.2.2021]
- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen\\_opetussuunnitelman\\_perusteet\\_2014.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf) [luettu 19.6.2020]
- Opetushallitus. 2021. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki#fd24f2c5> [luettu 24.2.2021]
- Opintopolku. 2021. Yliopistotutkinnolla opettajaksi. <https://opintopolku.fi/wp/aikuiskoulutus/opettajan-pedagogiset-opinnot/yliopistotutkinnolla-opettajaksi/> [luettu 6.2.2021]
- Patrikainen, R. 1999. Opettajuuden laatu: Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys opettajan pedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Patrikainen, R. 2009. Opettajan ja ohjaajan professio. Teoksessa S. Blomberg, J. Komulainen, K. Lange, K. Lapinoja, R. Patrikainen, U. Rohiola, S. Sahi & T. Turunen. (toim.) Opettajuuteen ohjaaminen. Helsinki: PS-kustannus, 27–28.
- Pietarinen, J. & Launis, V. 2002. Etiikan luonne ja alueet. Teoksessa S. Karjalainen, V. Launis, R. Pelkonen & J. Pietarinen (toim.) Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 42–57.

- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2009. Diskurssitutkimus on laadullista tutkimusta. Teoksessa S. Pietikäinen & A. Mäntynen (toim.) Uusi kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.
- Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Pöntinen, S. M. 2019. Oppiaineysteistyö opetusharjoittelussa. Tapaustutkimus aineenopettajakoulutuksesta. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia, 43. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/300159/OPPIAINE.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [luettu 15.2.2021]
- Rauhala, L. 2015. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Gaudeamus.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html> [luettu 2.2.2021]
- Schön, D. 1983. The reflective practitioner: How professionals think in action. New York: Basic books.
- Suomen opettajaksi opiskelevien liitto SOOL 2019. Tavoitteet opettajankoulutukselle. <https://www.sool.fi/vaikuttaminen/tavoitteet/> [luettu 16.2.2021]
- Suomen opettajaksi opiskelevien liitto SOOL. 2021. Haluatko opettajaksi? <https://www.sool.fi/opettajaksi/> [luettu 5.2.2021]
- Stenberg, K. 2011. Riittävän hyvä opettaja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Struyven, K. & Vanthournout, G. 2014. Teachers' exit decisions: An investigation into the reasons why newly qualified teachers fail to enter the teaching profession or why those who do enter do not continue teaching. *Teacher and Teacher Education* 43 (2014) 37–45.
- Säntti, J. 2008. Opettajan muuttuva työ vastakohtaisuuksien näkökulmasta. *Kasvatus & Aika* 2 (1), 7–22. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68139/28996> [luettu 16.6.2020]
- Takala, M., Lakkala, S. & Äikäs, A. 2020. Inklusiivisen kasvatuksen monet mahdollisuudet. Teoksessa M. Takala, A. Äikäs & S. Lakkala (toim.) Mahdoton inklusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Taneli, M. 2012. Kasvatus on kasvamaan saattamista. Kasvatusfilosofinen tutkimus J. A. Hollon sivistyskasvatusajattelusta. Akateeminen väitöskirja. Turku: Painosalama Oy. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/85782/Annales%20C%20351%20Taneli%20VK.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [luettu 28.1.2021]
- Tickle, L. 2000. Teacher Induction: The Way Ahead. Buckingham: Open University Press.
- Tirri, K. 1999. Opettajan ammattietiikka. Helsinki: WSOY
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vertanen, I. 2002. Ammatillinen opettajuus vuonna 2010. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajan työn muutokset vuoteen 2010 mennessä. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu.
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Väisänen, P. & Silkelä, R. 2000. Luokanopettajaksi opiskelevien ammatillinen kasvu ja kehittyminen pitkäkestoisessa ohjauksessa. – Tutkimushankkeen teoreettisen mallin ja menetelmien kehittelyä. Joensuun yliopistopaino.
- Väisänen P. & Atjonen, P. 2005. Kohtaamisia ja kasvun paikkoja opetusharjoittelussa. Vuoropuhelua ohjauksen kehittämistä. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Walkington, J. 2005. Becoming a teacher: encouraging development of teacher identity through reflective practice. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education* 33 (1), 53–64.
- Yarger, S. J. & Smith, P. L. 1990. Issues in Research on Teacher Education. In Houston, W.R., Haberman, M. & Sikula, J. (eds.) *Handbook of Research on Teacher Education*. New York: Macmillan Publishing Company, 25–41.

# LIITTEET

## Liite 1. Tutkimukseen osallistumispyyntö



UNIVERSITY OF  
EASTERN FINLAND

Pro gradu -tutkimuksen aineistonkeruu

### **MITEN ORIENTOIVA HARJOITTELU MUUTTI KÄSITYKSIÄSI OPETTAJUUDESTA?**

Hei! Olen luokanopettajaopiskelija Itä-Suomen yliopistosta ja teen pro gradu -tutkielmaani opettajuuden käsityksen muuttumisesta ensimmäisen harjoittelun aikana. Tutkielmani ohjaa Antti Juvonen soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen laitokselta.

**Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka orientoiva harjoittelu (H1) muutti käsityksiä opettajuudesta.**

Pyydänkin nyt tällä lomakkeella vastauksia, miten orientoiva harjoittelu muutti käsitystäsi opettajuudesta ja opettajan työstä. Tutkimuksen kannalta tärkeää olisi tarkastella käsitystä opettajan työstä ennen harjoittelua ja sen jälkeen.

Vastauksia käytetään vain tutkimustarkoituksessa ja ne ovat anonyymejä, eikä tuloksista voi tunnistaa yksittäisen henkilön vastauksia. Lähettämäsi vastausta pidetään suostumuksena tutkimukseen osallistumiseen. Vastaan mielelläni tutkimusta koskeviin kysymyksiin. **Vastaukset tulee lähettää 18.2.2020 mennessä.**

Ilmoitathan lopuksi, jos sinuun voi tarvittaessa olla yhteydessä mahdollisen haastattelun merkeissä.

Kiitos avusta!

Ystävällisin terveisin,  
Henna Sillanpää  
hennasil@student.uef.fi

## Liite 2. Kuva aineistonkeruulomakkeesta

### AINEISTONKERUU

Sukupuoli

- Mies  
 Nainen  
 En halua sanoa

Missä koulutusohjelmassa opiskelet?

- Luokanopettajakoulutus       Kotitalousopettajakoulutus  
 Erityisopettajakoulutus       Käsityönopettajakoulutus

Onko sinulla aiempaa kokemusta opettajan työstä, esim. sijaisuudet?

- Minulla ei ole aiempaa kokemusta opettajan työstä       Minulla on aiempaa kokemusta opettajan työstä

Mitä ajattelet opettajan työstä ja opettajuudesta nyt orientoivan harjoittelun lopussa? Missä koet olevasi vahvoilla, pelottaako joku, mikä yllätti? Pohdi mitä ajattelit opettajan työn olevan ennen harjoittelua ja mitä kuvittelet siitä nyt.

Jos sinuun saa ottaa yhteyttä mahdollisen haastattelun merkeissä, anna sähköpostiosoite.